Ի· ՏԱՐԻ 1966 ԹՈՒԱԿԱՆ ՀԱՅՈՑ 29 ՀՐՈՏԻՑ 4382 – Հ·Տ· 4 ՕԳՈՍՏՈՍ 1890 – Ն·Տ· 16 ՕԳՈՍՏՈՍ 1890 – ՀԻՃՐ· 30 ԶԻԼՀԻՃՃԷ 1307 ՇԱԲԱԹ

20 ՓԱՐԱ

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԻՆՉ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ
Ղալաթիա, Նորատունկեան-խան

درعليه‌ده غلطه‌ده نورادونكيان خانندە آره‌ولك
غزتەسى اداره‌سنه

Direction du Journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

20 ՓԱՐԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար Յարեկան գանձկան	160
» » Վեցամսեայ	80
» » Երեքամսեայ	40
Դուրսը տարեկան	200
» » Վ	100
Օտար երկիրներու համար	50
» » Վ	30
Դուրս գրեալ լրագրի համար	1 ղրշ.
Ամբաստրութեան գրի համար	1 ղրշ.

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

Կ· ՊՈԼԻՍ, 4 ՕԳՈՍՏՈՍ, 1890

ԱԶԳԱՅԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՎԱՆՔԵՐՈՒ ՇՈՒՐՋ

Լրագրոյս չորեքշաբթի աւուր թուով խմբագրական մը Մշոյ Ս· Կարապետին վրայ կը խօսէր· Նոյն թուոյ մէջ, Դեր· Նարպէյ Սրբազան՝ գեղեցիկ ուղեգրութեամբ մը՝ իւր յէջմիածին ճամբորդութեան տպաւորութիւնները կը պատմէր հաճելի ոճով· Ս· Կարապետի վերաբերեալ գրութեան մէջ յիշուած էր թէ այս Վանք՝ երկար դատավարութիւններէ եւ մեծամեծ ծախքերէ ետքը՝ տիրացած է իւր սեփականութիւն եղած ինչ ինչ հողերու, զորս անհատք ոմանք անիրաւաբար գրաւած էին 30-40 տարիներ յառաջ· Էջմիածնի վերաբերեալ գրութեան մէջ ալ յիշուած էր թէ Ղազախու գաւառին մէջ գտնուած անտառն, որուն համար երկար ժամանակէ հետէ վէճ կար թէ Էջմիածնի Վանքի՞ն կը պատկանի թէ ռուս Տէրութեան, այս օրերս ի նպաստ Վանքին տրուած դատավճռով մը Վանքին թողուած է· Դեր· Նամակագիրը կը յարէր թէ այս անտառ մեծատարած է, լեռներ, ձորեր, գիւղեր կը պարունակէ, քսան երկու հազար տէսեաթին ընդարձակութիւն ունենալով, (մէկ տէսեաթին=6,200 կանգուն քառակուսի)·

Ազգիս երկու մեծագոյն և կարեւորագոյն Վանքերուն նկատմամբ միեւնոյն ժամանակ հաղորդուած այս հոդային դատական լուրեր պէտք է մեր ուշադրութիւնը դարձուցեն վանական եւ ընդհանրապէս կալուածական սեփականութեանց կարեւորութեան վրայ·

• •

Ո՛րչափ հոդային սեփականութիւններ ունի Ազգն որոց կալուածագրերը Տէրութեան կալուածական (Թափուի) նորագոյն օրինաց համաձայն կանոնաւոր կացութեան մէջ չեն բոլորովին· Եթէ ըստ ամենայնի օրինաւոր սեփականութիւնք անգամ երբեմն կը փտանդին մասնաւոր անհատներու բռնութեամբ և տեղւոյն վրայ իրաւունք ձեռք բերելու դժուարութեամբ, ո՛րչափ եւս փտանդալի պէտք է համարուին այն սեփականութիւնք որք առաջի օրինաց կատարելապէս կանոնաւոր գիրք չունին· Մեր նախնեաց բարեմտութիւնն և բաղմայ անհմտութիւնն օրինական պահանջմանց՝ ազգային շատ մը սեփականութիւններ անորոշ պայմանի մէջ թողած են· Բայց հիմա ժամանակները փոխուած են· Թո՛ղ թէ այն հին ժամանակներն ալ այն անորոշ վիճակի մէջ մնացեալ սեփականութիւններէն շատեր անդարձ կերպիւ կորած են· Հայաբնակ գաւառներու մէջ յաճախ կը պատահինք Վանքերու որոց շուրջ գտնուող և հիմակ այս կամ այն ազդեցիկ անհատին կամ ցեղին պատկանող հողին համար կը վկայուի թէ ժամանակաւ վանական սեփականութիւն էր· Այսօր իսկ եթէ վանորէից ոմանց վանահարք և վարչութիւնք զանազան նկատումներով կամ պարզապէս անհոգութեամբ լուռ չկենան՝ ո՛րչափ հոդային դատեր կրնան յարուցանել· Բայց մանաւանդ այսուհետեւ այս խնդիր մասնաւոր ստիպողութիւն մը ստացած պէտք է համարուի· Հոդային խնդրոց մէջ կարգ մը անիրաւութիւնք կան որք ժամանակ անցնելով իրաւունքի կը փոխուին· Օրինակի համար, սեփականութեան օրինական իրաւունքը վէճի տակ գտնուող և անմշակ մնացեալ հող մը երբ շատ մը տարիներ կը մնայ ուի գրաւողին կողմէ՝ ի վերջոյ նորա սեփականութիւն կը դառնայ· Կ'արժէ քննել իմանալ այսպիսի կեղակարծ վիճակի մէջ մնացեալ վանական սեփականութիւններ, զորս փրկել իւր մեծ կարեւորութիւնն ունի ապագային համար· Յայտնի է թէ այս հողերը ըստ մեծի մասին ապագայ մ'ունին, քանի որ կը գտնուին այնպիսի գաւառներու մէջ որք՝ չնորհիւ մեր Օգոստափառ Ինքնակալին՝ բարգաւաճ ապագայ մ'ունենալու սահմանուած են· Մեր նախնիք, ոմն իշխանութեամբ, այլ ոմն բարեպաշտութեամբ, տալով այս հողեր այս Վանքերու, ո՛չ միայն կրօնասիրական այլ և կրթական և տնտեսական հեռանկատ դովելի տրամադրութիւններ ունեցած են· Եւ աւելի քան երբեք ի վիճակի ենք այժմ զգալու թէ սին տրամադրութիւններ չէին ադնը, թէ արդարեւ՝ ժամանակին ընթացքով՝ այս վանական սեփականութիւններ ազգային-եկեղեցական, իմացական և տնտեսական տեսակէտներով մեծ բարիք կրնան լինել շրջակայ հայաբնակ վայրերուն, և նոյն իսկ ընդհանուր Ազգին և Եկեղեցւոյն·

• •

Էջմիածնի կալուածական սեփականութեանց մասին ռուս Կառավարութեան ընթացքը բնաւ տարակոյս չի թողուր ռուս իշխանութեանց այս տեսակ խնդրոց մէջ հետեւած ուղղութեան վրայ· Ոչ-ռուս եկեղեցականութիւն մը զօրաւոր կացութեան մէջ տեսնել իրենց գործին բնաւ չի դար· Հողային սեփականութիւնը զօրութեանց մեծագոյնն համարողներ չեն չափազանցեր· Էջմիածին ո՛չ միայն հոգեւորապէս այլ և նիւթապէս, այլ և տնտեսապէս, մեծ զօրութիւն մ'ունէր, քանի որ տէր էր բազմաթիւ գիւղերու, անտառներու, ագարակներու, ջուրերու, լեռներու և ձորերու· Զանազան պատրուակներով ռուս իշխանութիւնք դրաւեցին այս վանքապատկան ստացուածոց մէկ մեծ մասն, և պէտք է խոստովանիլ թէ Էջմիածնի Միաբանութեան իւր սեփականութիւնները մատակարարելու յոռի դրութիւնն եւս յանցելումն ո՛չ նուազ շարժառիթ տուաւ ռուսական ագահութեան· Դիտելի է որ ռուս իշխանութիւնք այս ընթացքը բռնեցին երբ կը կարծուէր թէ օգտակար կը համարէին չվնասացնել իրենց հայ հպատակներ· Ի՞նչ պիտի ընեն ուրեմն երբ այլ եւս չունենան այդպիսի նկատումներ· Կը հասկցուի թէ ո՛րչափ կարեւոր է որ ազգային վանական իշխանութիւնք ամենայն աչալրջութեամբ փորթ տանին վանքապատկան սեփականութիւններն ամէն տեսակ օրինական ապահովութեամբք շրջապատելու·

Իրաւ է որ ազգային իշխանութիւնն այժմ կազմալուծեալ վիճակի մէջ է, Ս· Պատրիարք Հօր վերջնական հրաժարմամբ, և այսպիսի բացառիկ պարագայներ ձեռնտու չեն ազգայիններքին բարեկարգութեան հիմնական խնդիրներ յուզելու և տնօրինելու· Բայց ազգի մը կեանքին մէջ բացառիկ հանգամանքներ տեւական չեն կրնար լինել· Օր մը այս խնդիրներ կարգի մէջ պիտի մտնեն, չնորհիւ Ն· Կ· Վեհափառութեան հայրական հոգածութեան, և այն ատեն ամենայն լրջմտութեամբ տնօրինելի գործերէ մին պէտք է լինի վանական հողային սեփականութեանց խնդիրն, որպէս զի ազգայի պատահականութեանց առջեւ ազգային-եկեղեցական թանկագին հարստութիւնք ապահովեալ վիճակ մ'ունենան·

• •

Նոյնը պէտք է ըսենք գիւղային և անհատական հողային սեփականութեանց համար եւս· Իրրեւ մեծաւ մասամբ հողագործ, հայ ժողովուրդն իւր հողով կ'ապրի· Ցնտեսապէս ալ, բարոյապէս ալ, ամէն տեսակէտով այսպէս է· Այդ հողն այդ ժողովրդեան տրամադրութեան ներքեւ պահել ներկային համար ալ ապագային համար ալ մեծ նշանակութիւն ունի· Տէրութիւնը բարերար օրէնքներ դրած է ազգատին և անզօրին հողային սեփականութիւններն անվթար պահելու համար· Ասով հանդերձ, տեղ տեղ այս սեփականութիւնք կեղակարծ վիճակ մ'ունին· Ամէն կողմ կրնան գտնուիլ անիրաւ անհատներ որք իրենց դրացւոյն պարտիզին աչք տնկեն· Եւ այս շատ պարզ իրողութենէ շատ մը բաղդրեալ հետեւանքներ յառաջ եկած են յանցելումն, որոց հետքը դեռ եւս կայ ու կը մնայ· Խորհիլ պէտք է որ ժամանակ անցնելով այս տեղական անիրաւութիւնք կրնան փոխուիլ կատարեալ իրողութիւններու· Տարրական խոհեմութիւն կը պահանջէ որ ժողովուրդն այսչափ դարերէ հետէ զինք ապրեցնող հողն ո՛և է վայրկենական անձկութեան բերմամբ ձեռքէ չհանէ· Տարրական խոհեմութիւն պարտ կը դնէ Ազգիս եկեղեցական թէ աշխարհական առաջնորդներուն վրայ որ այս հողային խնդրոց մասնաւոր ուշադրութիւն նուիրեն, տեղական իշխանութեանց առջեւ պաշտպանեն արդար դատերն անզօր ժողովրդեան, և իրենց բոլոր ազդեցութեամբ ու զօրութեամբ միտին աւելցնելու քան նուազեցնելու հողային սեփականութիւնները, քանի որ սերնդէ ի սերունդ հողագործ գաւառն աճմամբ արդի հողեր անբաւական կրնան դալ, և քանի որ ամէն պատճառ ունինք խորհելու թէ ապագային մէջ այն հողեր հիմակուան չափ դիւրաւ տրամադրելի չեն կրնար լինել բնաւ· Ի մի բան, ժողովրդի մը համար որ անյիշատակ ժամանակներէ ի վեր հողի մը վրայ բնակած լինել կը յայտարարէ և այն հողով կ'ապրի անհատապէս թէ հաւաքապէս, նուիրական պարտաւորութիւն է գիտնալ այն սրբազան հողին արժէքն, հակառակ ամէն անցողակի դժուարութեանց փարած մնալ այն հողին, եւ ըստ կարի առատ ունենալ այն անգին բարիքէն, իւր ապագայ վայելման համար· Այժմ Օսմ· Տէրութեան օրէնք և կանոնք յոյժ բարեկարգ եղանակաւ մը կարգադրած են այս ամէն գործեր, և այն գիւղացիք որք օրինաւորապէս կալուածական գործողութիւններ կատարել տուած և պէտք եղած պաշտօնական թուղթերը ձեռք բերած են, կրնան ապահովութիւն թէ ներկային և ապագային մէջ տէր պիտի կրնան մնալ զիրենք ապրեցնող հայրենի հողերուն· Անոնք որ, ընդհակառակ, կառավարական իշխանութեան դիմելու ձանձրոյթէն զերծ մնալու համար անհոգ կը կենան ներկային մէջ, պէտք է իմանան միանգամ ընդ միշտ թէ իրենց բովանդակ գոյութիւն՝ անհատապէս թէ հաւաքապէս՝ աւազի վրայ բարձրացած խախուտ և անկայուն շէնքի մը կը նմանի, զոր փաղուան մի ո՛և իցէ փոթորիկ կրնայ հիմն ի վեր տապալել, թափառիկ դնչուններու վիճակակից ընելով զիրենք որ ազգ մը և երկրագործ ազգ մը լինելու պատուաբեր անունը կը վայելեն ընդ հովանեաւ մեր Օգոստափառ Ինքնակալին·

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՎԻԼՀԵԼՄ ԿԱՅՍՐ

Վիլհելմ Կայսր անցեալ կիւրակի, գերմանական նաւատորմին հետ պատրաստ մ'ընելէ ետքն Հէլիկոլանտ կղզւոյն շուրջ, մտաւ իւր Կայսրութեան այս նորագոյն և մանրագոյն ստացուածքին մէջ· Մեծ հանդիսիւ ու ցնծութեամբ ընդունուեցաւ թէ՝ կղզեցւոց և թէ նորահաստատ գերման պաշտօնակալաց կողմէ· Կայսրը կղզին ոտք կոխելուն պէս, Հէլիկոլանցւոց կողմէ հաւատարիմ հպատակութեան ուղերձ մը մատուցուեցաւ իրեն· Կայսրը թափորով ելաւ կղզւոյն վերի կողմն, ուր բացօթեայ գոհաբանական աղօթք մատուցուեցաւ· Շատ մը ծերունի Հէլիկոլանցւոց աչքերէն արտասուք կը հոսէր, (ուրախութե՞ն թէ տրամութեան·) Եւ ահա լսուեցաւ Կայսեր բարձր, պայծառ և որոշ ձայնն, որով սա խօսքերն արտասանեց·

«Ընկե՛րք նաւային ասպարիզի· Զորս օր յառաջ կը ծանէի (Ֆրանսացւոց դէմ մղեալ) Վէօրթի ճակատամարտին տարեդարձն, յորմէ իմ երջանկայիշատակ պապս և իմ հայրս մուրճի առաջին հարուածը տուին գերմանական նոր կայսրութեան կազմութեան համար· Յայնմ հետէ քսան տարիներ անցան, և ես, Վիլհելմ Բ·, գերման կայսր, թագաւոր Բրուսիոյ, այս կղզին վերստին կը միացնեմ գերմանական հայրենեաց հետ՝ առանց պատերազմի և առանց արիւնահեղութեան, իբրեւ վերջին հատուած գերմանական երկրին· Այս կղզի գերազանց է իբրեւ պատուար մը ծովու մէջ, իբրեւ պաշտպանութիւն գերման ձկնորսներուն, իբրեւ կեդրոնական վայր մը իմ մարտանաւուց համար, գերմանական Ովկէանին (Հիւսիսային ծովուն) մէջ իբրև ապահովութեան նաւահանգիստ մը ամէն թշնամեաց դէմ որք կրնան փորձիլ այդ ջուրց մէջ երեւելու· Ստանձնելով այս կղզին, կ'ողջունեմ իւր բնակիչներ, եւ ասոր ի նշան կը հրամայեմ որ իմ դրօշս պարզուի, և անոր մօտ՝ իմ նաւատորմիս դրօշը·»

Ապա Բրուսիոյ ներքին գործոց նախարարը կարդաց հրամանագիր մը, որով կը ծանուցանէ թէ Կայսրը պիտի պաշտպանէ կղզեցւոց կեանքն և ինչքն, ըստ կարելւոյն յարգելով իրենց մասնաւոր օրէնքներն և սովորոյթներ· Կղզեցւոց արդի սերունդը զերծ է զինուորական ծառայութենէ բանակին և նաւատորմին մէջ· Քանի մը տարիներ անփոփոխ պիտի մնան մաքսերը· Պիտի յարգուին անհատից և ընկերութեանց անդ· կառավարութեան կողմէ տրուած ամէն սեփականութեան իրաւունքներ· Կայս· Կառավարութիւնը պիտի պաշտպանէ նաեւ կղզեցւոց կրօնային դաւանութիւնները, կրօնային պաշտամունքն, և դպրոցները·—Կղզւոյն համար կարգուեցան կայսերական պատուիրակ մը և կառավարիչ մը· Եօթանասնայ մը և 10 նաւագներ թողուեցան՝ կղզւոյն պահպանութեան համար· Քիչ օրէն Ռայխսթակէ կարեւոր գումար մը պիտի խնդրուի Հէլիկոլանտի ամրացման համար·

Աւստրիոյ լրագիրք կը կարծեն թէ Վիլհելմ Կայսր զՀէլիկոլանտ անուանելով «վերջին հատուածն գերմանական երկրին», ըսել ուզած է թէ Աւստրիոյ գերմանական գաւառները գերման Կայսրութեան հետ միացնելու փափաք չունի·

ԻՏԱԼԻԱ ԵՒ ԱՒՍՏՐԻԱ

Հռոմ 30,000 երեսփոխանական ընտրող ունի· Կառավարական երեսփոխան կոմս Անթոնէլլի ընտրեցաւ իբր 5,000 քուէով, 843 քուէ միայն աւելի ստանալով Իռէտէնթեան կամ հակաւստրեան ընտրելիէն, որ կոմս Անթոնէլլիի նման հանրածանօթ մէկը չէ, այլ երիտասարդ խմբագիր մը՝ բնիկ Թրիէսթէցի, ուր աւստրեան իշխանութիւնք մի քանի ամիս բանտարկած էին զինք· Ուրեմն, թէեւ Պ· Քրիսպիի ընտրելին կը յաջողի, բայց արդիւնքը փայլուն յաղթանակ մը չէ Աւստրիոյ հետ հաշտ մնալու քաղաքականութեան համար· Ընտրութեան հետեւեալ օրն, աւստրեան դեսպանն և Պ· Քրիսպի երկար տեսակցութիւն մ'ունեցան·

—Անդին՝ աւստրեան իշխանութիւնք իրենց ձեռքէն եկածը կ'ընեն իտալեան ազգային զգացումը դառնացնելու համար· Կարծես թէ ճակատագրային բան մը կայ· Թրիէսթէի իշխանութիւնք խափանեցին Փրոկրէսօ (Յառաջդիմութիւն) անուն քաղաքական իտալական ընկերակցութեան ընդհանուր ժողովին առաջադրեալ նիստը, նկատելով թէ օրակարգին մէջ կար Փրօ Փաթրիայի լուծման վրայ խորհրդակցութիւն·

ՍԵՒ ԾՈՎՈՒ ՌՈՒՍ ՆԱՒԱՏՈՐՄ

Օգոստ· 8-ին, Օտեսայի նաւահանգստին մէջ, ռուսական առաջնակարգ ՍէՒ-ի զրահաւորին մեքենային մէկ մասը չախչախեցաւ, յորմէ սպայ մը և վեց նաւագք մեռան և մեռուսան նաւագք վիրաւորեցան· ՍէՒ-ի Սեւ Ծովու նաւատորմին համար նոր ոճով շինուած երեք գլխաւոր զրահաւորաց մին էր· Այս նաւատորմ Օտեսայի առջեւ եկած էր, ցամաքային բանակին հետ համաձայնութեամբ ինչ ինչ ռազմափորձեր կատարելու նպատակաւ· Ռուս զօրավարք և ծովակալք պիտի փորձեն թէ ռուս զօրաց հանդէպ թշնամի մը նոր զրահաւորներով կարո՞ղ է ռուսական հողին վրայ զօրք հանել· Ռուսական նոր նաւատորմին առաջին երեւումն Օտեսայի առջեւ՝ շատ հաճելի տպաւորութիւն ըրաւ Ռուսիոյ հարաւային մայրաքաղաքին բնակչաց վրայ· Ռուս լրագիրք շատ լաւատես են Սեւ Ծովու ռուսական նաւատորմին պատերազմական զօրութեան վրայ·

ՀՆՏԱԽՏ

Պոսնա-Հէրսէքի վարչութիւնն եգիպտոսի առողջապահական խորհրդոյն աւստրիացի անդամին պաշտօն տուաւ Սուէզ երթալ, և Մէքքէէ և Ճիտտէէ եկող պուճնաք ուխտաւորները խիստ հսկողութեան ենթարկել, որպէս զի իրենց հետ հնտախտ չբերեն ի Պոսնա-Հէրսէք·

—Սպանիոյ մէջ հնտախտ ճարակելուն պատճառաւ, Մարոքի առողջապահական խորհուրդը մաքրանոցի կ'ենթարկէ ճիպրալթարէն և Սպանիայէն եկող բոլոր նաւերն, ուղեւորներն և վաճառքը·

ԻՏԱԼԱՑԻՔ Ծ'ԱՓՐԻԿԷ

Ըստ օրինակի Արեւելեան Ափրիկէի անգլիական Ընկերութեան, իտալական Ընկերութիւն մը կը կազմուի, որ պիտի ստանձնէ Հնդկային Ովկէանին ափրիկեան եզերաց վրայ գտնուող իտալեան ստացուածոց քաղաքական, օրէնսդրական և առեւտրական վարչութիւնն· Այս արեւելեան ափրիկեան եզերք 1,200 քիլոմէթր երկայնութիւն ունի, և մէկ մասն անգլիական, մէկ մասն ալ իտալեան Ընկերութեան ենթակայ պիտի լինին· Իտալական Ընկերութիւնը 20 միլիոն ֆր·ով գործի կը ձեռնարկէ·

Պ· ՓԵՐՍԻԱՆԻ

Պալքանեան գործերն այնքան դժուարացան որ պէտք չէ զարմանանք երբ լսենք թէ այդ գործերով չափազանց

— 6 —

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ԷՄԻԼ ՈՒԹՊՈՒՌ

ԽԵԼԱԳԱՐԸ

ՄԱՍՆ ԱՌԱՋԻՆ

ԱՆԿՈՒՄԸ

«Պարոն կոմս·

«Ես դժբաղդ մըն եմ· Ձեր վստահութիւնը խաբեցի· մոռցայ թէ ի՛նչ պարտական էի ձեր յարատեւ բարեկամութեան եւ երախտագիտութեանս· Ձեզ դիաբեցի, պարոն կոմս, անարժան եմ ձեզի· Ա՛չ չեմ կրնար, ա՛լ պէտք չէ որ ձեր «քովը ապրիմ· Ձեր ինծի տուած անունն՝ «ա՛լ ինծի չվերաբերիր· ա՛լ իրաւունք «չունիմ զայն կրելու· Ես եմ ձեռքովս կը «պատժեմ ինքզինքս, հեռանալով ձեր տունէն·

«Ա՛լ իմ խօսքս չպիտի լսէք, պարոն «կոմս· կ'ուզեմ ամէնուն համար մեռած «ըլլալ առ յաւէտ·

«Բայց որչափ ալ անարդ ըլլամ, պարոն կոմս, ես մայր եմ, եւ, դուք գիտէք, կը սիրեմ իմ աղջիկս· Աւա՜ղ, դուք «ալ զինքը կը սիրէք··· Ա՜հ, պիտի անի«ծէք զիս··· Կ'ուզէի ձեր քովը թողուլ «զինքը· բայց չեմ կրնար, չէ՛, չեմ կը«նար թողուլ զաւակս··· Պէտք է որ հե«ռանամ ձեր տունէն եւ չեմ կրնար մեկ«նիլ առանց աղջկանս·

«Մնաք բարով, պարոն կոմս·

«Էլէն»

Պահ մը, Լասէռի կոմսը ցնորած մնաց, նամակը ճմրթելով իր կծկուած մատներուն մէջ· Ցիմարի մը նայուածքն ունէր·

Յանկարծ, դիմագծերը սոսկալի կերպով քաշուեցան, եւ ոտքը գետնին զարնելով ուժգնութեամբ,

—Ա՜հ, թշուառակա՛ն, ա՜հ, անա՛րգ էակ, գոչեց՝ կատաղութեան նոր տագնապի մը մէջ տարուբերելով, մէկ անգամէն ամէ՛ն բան կ'առնու ինձմէ, երջանկութի՛ւնս, արի՛ւնս, կեա՛նքս··· Զէր բաւեր իրեն զիս անպատուել, տըղմի մէջ թաթխել անունս· Պէտք էր նաեւ որ աղջի՛կս ալ գողնար, իմ պըզտիկ Լիւսիս, իմ սիրական գանձս··· Ա՜հ, թշուառակա՜ն, թշուառակա՜ն··· Օ՜հ, այո՛, կ'անիծե՛մ զքեզ, գարշելի էակ, կ'անիծե՛մ զքեզ··· Գիտէր որ հարուածը ճիշդ սրտիս մէջտեղը պիտի զարնէր· Ո՞վ գիտէ· Կը յուսար թերեւս որ իր կրկին անարգութիւնն իմանալով, չանթահար գետինը պիտի իյնայի՝ ա՛լ ոտքի չելլելու պայմանաւ··· Մեռնի՛ր, ե՛ս· Չէ՛, չէ· Աղջի՞կս ի՞նչ պիտի ըլլար·

Իր բոլոր հասակովը շտկուեցաւ եւ գոչեց·

—Աղջիկանս համար, անո՛ր համար մինակ, ապրիլ կ'ուզեմ հիմա·

Կարճ լռութենէ մը յետոյ, շարունակեց·

—Ո՞ւր գացած է թշուառականը· Ո՞ւր մտադիր է պահել իր ամօթը· Իր հրապուրիչին հետ մեկնած է··· Օ՜հ, իմաղջիկս այդ մարդո՞ւն, այդ վատի՛ն քոմֆը է··· Պիտի գտնեմ զձեզ, Լասէռի կոմսուհի, պիտի գտնեմ զձեզ, շարունակեց ակռայները կրճտելով, նոյն իսկ եթէ աշխարհս ծայրն ալ պահուրտած ըլլաք··· Այո, այո, պիտի գտնեմ զձեզ, և վա՜յ, վա՜յ եթէ աղջիկս ետ չդարձնէք ինծի·

Լասէռի կոմսն ա՛լ մէկ մտածում միայն ունէր· գտնել կոմսուհին եւ իր աղջիկը խլել անոր ձեռուքներէն· Սակայն կը խոստովանէր իր ձեռնարկելիք գործին դժուարութիւնը· բայց, կորովի կամքով մը օժտուած, այդ գործն իր ոյժերէն վեր մը չէր գտներ· Մնաց որ, խնդիրն իր աղջկանը վրայ էր· Անոր համար, ամէն բանի կարող էր· ոչ մէկ արգելք կրնար զըլխատեցնել զինքը· Այդ մարդը, զոր անհուն դժբաղդութիւն մը ընկճած էր, իր աղջկանը վրայ մտածելով՝ գերմարդկային ոյժ մը կը դանէր իր մէջը·

Իր կատաղութիւնն հետզհետէ հանդարտելով, նոր արցունքներ ցայտեցին աչուքներէն· Կ'զգար, տարաբաղդը, թէ իր կեանքին երջանկութիւնն առ յաւէտ ոչընչացած էր·

Ուզեց գիտնալ թէ իր կինն հետը ի՞նչ տարած էր մեկնած ատեն, եւ արագօրէն աչքի անցուց անոր ունեցած առարկայները·

Մեր յիշած պզտիկ կահին գզրոցներէն միոյն մէջ, գտաւ այն գոհարեղէնները զորս կոմսուհւոյն նուիրած էր իրենց ամուսնութենէն առաջ եւ անոնք զորս ետքէն գնած էր· Ոչ մէկը պակսած էր· Նշանախօսութեան մատանին իսկ իր արկղիկին մէջ էր· Այդ տեղ երեք հարիւր հազար ֆրանքէ աւելի արժողութեամբ ադամանդներ եւ ուրիշ թանկագին քարեր կային,—պզտիկ հարստութիւն մը·

Սենեկին յարակից խուցի մը մէջ, կոմսուհւոյն շրջազգեստները կախուած էին սկահներէն· Անոր ճերմակեղէնները, մուշտակները, ժապաւէնները, ժանեակները կարգաւ շարուած էին մեծ պահարանի մը մէջ·

Լասէռի կոմսը չուտով համոզուեցաւ թէ կոմսուհին հետը ուրիշ բան տարած չէր բայց եթէ իր հագած զգեստը, եւ, հաւանօրէն, պզտիկ մահաղի մը մէջ, քիչ մը անհրաժեշտ ճերմակեղէն·

Ապահովապէս, շատ դրամով չէր մեկնած· Առ առաւելն հազիւ մէկ քանի հարիւր ֆրանք կրնար ունենալ· Այս կէտին վրայ, Պ· տը Լասէռ ճշդիւ գիտէր ամէն բան· Երբեք չէր զլացած կնոջը խնդրած դրամը· բայց կոմսուհին պահանջկոտ չէր եւ երբ, հազիւ երբեմն, ամուսնոյն կ'ըսէր· «Դրամի պէտք ունիմ», եւ սա կը պատասխանէր· «Ուզածդ առ», կոմսուհին միշտ խիստուն զգուշաւորութեամբ կը վարուէր·

Ուրեմն, կոմսուհին մեկնած էր ոչինչով կամ գրեթէ ոչինչով եւ Լասէռի կոմսն «ալ զինքը կը սիրէք··· Ա՜հ, պիտի անի«ծէք զիս··· Կ'ուզէի ձեր քովը թողուլ «զինքը· բայց չեմ կրնար, չէ՛, չեմ կը«նար թողուլ զաւակս··· Պէտք է որ հե«ռանամ ձեր տունէն եւ չեմ կրնար մեկ«նիլ առանց աղջկանս·

«Մնաք բարով, պարոն կոմս·

«Էլէն»

Պահ մը, Լասէռի կոմսը ցնորած մնաց, նամակը ճմրթելով իր կծկուած մատներուն մէջ· Ցիմարի մը նայուածքն ունէր·

Յանկարծ, դիմագծերը սոսկալի կերպով քաշուեցան, եւ ոտքը գետնին զարնելով ուժգնութեամբ,

—Ա՜հ, թշուառակա՛ն, ա՜հ, անա՛րգ էակ, գոչեց՝ կատաղութեան նոր տագնապի մը մէջ տարուբերելով, մէկ անգամէն ամէ՛ն բան կ'առնու ինձմէ, երջանկութի՛ւնս, արի՛ւնս, կեա՛նքս··· Զէր բաւեր իրեն զիս անպատուել, տըղմի մէջ թաթխել անունս· Պէտք էր նաեւ որ աղջի՛կս ալ գողնար, իմ պըզտիկ Լիւսիս, իմ սիրական գանձս··· Ա՜հ, թշուառակա՜ն, թշուառակա՜ն··· Օ՜հ, այո՛, կ'անիծե՛մ զքեզ, գարշելի էակ, կ'անիծե՛մ զքեզ··· Գիտէր որ հարուածը ճիշդ սրտիս մէջտեղը պիտի զարնէր· Ո՞վ գիտէ· Կը յուսար թերեւս որ իր կրկին անարգութիւնն իմանալով, չանթահար գետինը պիտի իյնայի՝ ա՛լ ոտքի չելլելու պայմանաւ··· Մեռնի՛ր, ե՛ս· Չէ՛, չէ· Աղջի՞կս ի՞նչ պիտի ըլլար·

Իր բոլոր հասակովը շտկուեցաւ եւ գոչեց·

—Աղջիկանս համար, անո՛ր համար մինակ, ապրիլ կ'ուզեմ հիմա·

Կարճ լռութենէ մը յետոյ, շարունակեց·

—Ո՞ւր գացած է թշուառականը· Ո՞ւր մտադիր է պահել իր ամօթը· Իր հրապուրիչին հետ մեկնած է··· Օ՜հ, իմաղջիկս այդ մարդո՞ւն, այդ վատի՛ն քոմֆը է··· Պիտի գտնեմ զձեզ, Լասէռի կոմսուհի, պիտի գտնեմ զձեզ, շարունակեց ակռայները կրճտելով, նոյն իսկ եթէ աշխարհս ծայրն ալ պահուրտած ըլլաք··· Այո, այո, պիտի գտնեմ զձեզ, և վա՜յ, վա՜յ եթէ աղջիկս ետ չդարձնէք ինծի·

Լասէռի կոմսն ա՛լ մէկ մտածում միայն ունէր· գտնել կոմսուհին եւ իր աղջիկը խլել անոր ձեռուքներէն· Սակայն կը խոստովանէր իր ձեռնարկելիք գործին դժուարութիւնը· բայց, կորովի կամքով մը օժտուած, այդ գործն իր ոյժերէն վեր մը չէր գտներ· Մնաց որ, խնդիրն իր աղջկանը վրայ էր· Անոր համար, ամէն բանի կարող էր· ոչ մէկ արգելք կրնար զըլխատեցնել զինքը· Այդ մարդը, զոր անհուն դժբաղդութիւն մը ընկճած էր, իր աղջկանը վրայ մտածելով՝ գերմարդկային ոյժ մը կը դանէր իր մէջը·

Իր կատաղութիւնն հետզհետէ հանդարտելով, նոր արցունքներ ցայտեցին աչուքներէն· Կ'զգար, տարաբաղդը, թէ իր կեանքին երջանկութիւնն առ յաւէտ ոչընչացած էր·

Ուզեց գիտնալ թէ իր կինն հետը ի՞նչ տարած էր մեկնած ատեն, եւ արագօրէն աչքի անցուց անոր ունեցած առարկայները·

Մեր յիշած պզտիկ կահին գզրոցներէն միոյն մէջ, գտաւ այն գոհարեղէնները զորս կոմսուհւոյն նուիրած էր իրենց ամուսնութենէն առաջ եւ անոնք զորս ետքէն գնած էր· Ոչ մէկը պակսած էր· Նշանախօսութեան մատանին իսկ իր արկղիկին մէջ էր· Այդ տեղ երեք հարիւր հազար ֆրանքէ աւելի արժողութեամբ ադամանդներ եւ ուրիշ թանկագին քարեր կային,—պզտիկ հարստութիւն մը·

Սենեկին յարակից խուցի մը մէջ, կոմսուհւոյն շրջազգեստները կախուած էին սկահներէն· Անոր ճերմակեղէնները, մուշտակները, ժապաւէնները, ժանեակները կարգաւ շարուած էին մեծ պահարանի մը մէջ·

Լասէռի կոմսը շուտով համոզուեցաւ թէ կոմսուհին հետը ուրիշ բան տարած չէր բայց եթէ իր հագած զգեստը, եւ, հաւանօրէն, պզտիկ մահաղի մը մէջ, քիչ մը անհրաժեշտ ճերմակեղէն·

Ապահովապէս, շատ դրամով չէր մեկնած· Առ առաւելն հազիւ մէկ քանի հարիւր ֆրանք կրնար ունենալ· Այս կէտին վրայ, Պ· տը Լասէռ ճշդիւ գիտէր ամէն բան· Երբեք չէր զլացած կնոջը խնդրած դրամը· բայց կոմսուհին պահանջկոտ չէր եւ երբ, հազիւ երբեմն, ամուսնոյն կ'ըսէր· «Դրամի պէտք ունիմ», եւ սա կը պատասխանէր· «Ուզածդ առ», կոմսուհին միշտ խիստուն զգուշաւորութեամբ կը վարուէր·

Ուրեմն, կոմսուհին մեկնած էր ոչինչով կամ գրեթէ ոչինչով եւ Լասէռի կոմսն հարկադրուած էր խոստովանելու զայդ· Այդ բանին մէջ կոմսուհւոյն փափկանկատութեան մէկ ծայրայեղութի՞ւնը տեսաւ· Թերեւս· Բայց նոր եւ խորին վիշտ մը զգաց· Անշուշտ նախամեծար պիտի համարէր որ կինն ամէն բան առնէր տանէր հետը միասին·

—Կը հասկնամ, ըսաւ ինքներեն դառնութեամբ, միւսը հարուստ է··· Օ՜հ, իրեն եւ ինծի համար, ի՞նչ ամօթ··· իմ աղջիկս, իմ զաւա՜կս, այդ մարդուն գրամովը պիտի սնանի եւ հագուի· Արդա՞ր է Աստուած· Բայց ես ուրեմն կեանքիս մէջ ի՞նչ չարիք գործած եմ որ այսպէս անողոք հարուած մը կ'ընդունիմ·

Ժամը տասնեւմէկուկէսին, երբ եկան իրեն իմաց տալ թէ ճաշը պատրաստ էր, ժամանակ ունեցած էր ընելիքին վրայ մտածելու· Իր որոշումը տուած էր·

—Այո, մրմռաց սրտաճմլիկ ժպիտով մը, պէտք է ուտել, պէտք է ապրիլ··· Մեր մ

զբաղեալ քաղաքագէտք ոմանք խելքերնին կորուսեր են։ Աւստրիկ Պելկրատի ռուս դեսպանն և յոյժ գործունեայ դեսպանն Պ. Փերսիանի։ Ինչո՞ մարդն ի՞նչեր քաշեց մինչեւ որ Միլան Ա. գահէն հրաժարեցաւ և ռուսասէր վարչութիւն մը եկաւ անոր տեղը բռնեց։ Բայց մարդը խելքը վրայ տուաւ, զի Պելկրատէ ռուսասէր ազդեցիկ հազորդուած հատուածէ զոր Մօն. Օրիանթալ ելս կը հրատարակէ, կը տեղեկանանք թէ Պ. Փերսիանի, որ վերջերս Ղզային ծանր հիւանդութիւն մ'ունեցած էր, այժմ խելագարած է բոլորովին, թէեւ Փարիզ փոխադրուած է, ուր կը յուսացուի որ ճարտար յիմարբոյժներու խնամոց ներքեւ ինքզինք գտնէ։

ՎԱՏԻԿԱՆ

Պապը նոր կանոնագրութիւն մը հաստատեց, որով Վատիկանի Մատենադարանն այսուհետեւ բաց է ամեն ազգէ հետաքրքիրներու առջեւ։ Կը պարունակէ 50 հազար տպեալ գիրք և 25 հազար ձեռագիր յունարէն, լատիներէն և արեւելեան լեզուներով։ Ձեռագիրք յոյժ կարեւոր կը համարուին։

ՔՐՈՒՓԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆՆ

Ի յիշատակ Վիլհելմ Բ. Կայսեր այցելութեան յունիս 20 ին, Պ. Քրուփ նոր բարիք մ'ըրաւ իւր հազարաւոր գործաւորաց։ Սոցա զաւակաց մէջէն անոնց համար որք ուսմանց մէջ յաջողագոյն հանդիսանան՝ տարեկան նպաստներ սահմանեց, որովք պիտի կարենան արուեստագիտական բարձրագոյն վարժարանի մը մէջ աւարտել իրենց ուսմանց ընթացքն։ Այս նպաստակաւ Պ. Քրուփ ամեն տարի յունիս 20 ին պիտի վճարէ 12,000 մարքի գումար մը։

ՍԼԱՒԱԿԱՆ ԱԿԱԴԵՄԻԱ

Խրուաթաց հանրածանօթ վանական եպիսկոպոս Վեր. Սթրոսմայէր, որ վերջերս Ռասիցի ջերմուկները գացած էր, երեւելի Սլաւներով շրջապատեցաւ, որք ի պատիւ իրեն հացկերոյթ տուին։ Եպիսկոպոսը պաւ մեծատանց առատասրտութեան կոչում ըրաւ՝ օժտելու համար Խրուաթաց մայրաքաղաքին՝ Ակրամի «Սլաւական Գիտութեանց Ակադեմիան», եւ սեղանակիցներէն հարուստ Լեհ մը, Պ. Փոպրինսքի, 70,000 ռուպլ նուիրեց անմիջապէս, որպէս Հեռագիրը ծանոյց անցեալ օր։ Այս նուէր ի ձեռին վերադառնալով յիկրամ, ազգասէր եպիսկոպոսը ջերմ ընդունելութիւն գտաւ։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐ ԺՈՂՈՎ

Եկեղեցական Համագումար ժողովն երէկ ի նիստ գումարեցաւ ի Պատրիարքարան ընդ նախագահութեամբ Ամեն. Խրիմեան Սրբազանի և ատենապետութեամբ Դեր. Գրիգորի եպիսկոպոս Ալէքսիճեանի։ Ատենադպրի պաշտօնը կը վարէր Արժ. Յովհաննէս Ծ. վարդապետ Արշարունի։ Սոյն ժողովոյ հրաւիրուած էին 52 եկեղեցականք, որոց 30ը միայն ներկայ էին։

Նախ և առաջ ազօթք մը կարդացուեցաւ և ատենը բացուելով Դեր. Ատենապետը ծանոյց թէ Համագումար ժողովոյ կողմէ պատրաստուած ծանուցեալ տեղեկագրոյ պատասխանն եկած էր Բ. Դրան կողմէ։ Այս պատասխանագիրը կարդացուելէ յետոյ երկար խորհրդակցութիւնք տեղի ունեցան, յետ որոյ որոշուեցաւ յանձնարարել այն յանձնաժողովին, որ արդէն Համագումար ժողովոյ կողմէ կազմուելով այդ տեղեկագիրը պատրաստած էր, պատասխան մը պատրաստել և կարելի եղածին չափ չուտով բերել, որպէս զի անոր պարունակութիւնն ընդունելով Համագումար ժողովին կողմէ ստորագրուի և Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր յանձնուի։

Սոյն յանձնաժողովը, որ այսօր ի նիստ պիտի գումարի, կը կազմեն Ամեն. Խրիմեան Սրբազան, Դեր. Գրիգորիս եպիսկոպոս Ալէքսիճեան, Դեր. Մատթէոս եպիսկոպոս Իզմիրլեան, Դեր. Գարեգին եպիսկոպոս Սրուանձտեանց, Արժ. Յովհաննէս Ծ. վրդ. Արշարունի, Արժ. Տ. Սահակ Աւագ քհ. Տ. Սարգսեան և Արժ. Տ. Յովհաննէս Աւագ քհ. Մկրտեան։

Եկեղեցական Համագումար ժողովոյ երե ի նստին ներկայ էին Ամեն. Խրիմեան Սրբազան, Դեր. Գրիգորիս եպիսկոպոս Ալէքսիճեան, Դեր. Մատթէոս եպիսկոպոս Իզմիրլեան, Դեր. Գարեգին եպիսկոպոս Սրուանձտեանց, Դեր. Ներսէս Ծ. վրդ. Արսլանեան (Պատրիարքական Փոխանորդ), տասներեք վրդապետք և տասներկու աւագ և աթոռական քահանայք։

Կրօնական ու Քաղաքական ժողովոց դիւաններն երէկ Ամեն. Տ. Խորէն Ս. Պատրիարք Հօր տունը գնացին ի Մաքրիգիւղ և խառն ժողովոյ երեքշաբթի աւուր նստին մէջ տնօրինուած և որոշուած ինչ ինչ խնդրոց վրայ Ն. Ամենապատուութեան կարծիքն առին։

Քէօթահիոյ առաջնորդ Դեր. Գրիգոր Ծ. վարդապետ Խալատեան հինգշաբթիի օրը մայրաքաղաքս եկաւ։

Երուանդէն կը գրեն առ Մշ՝ թէ Դեր. Խորէն արքեպիսկոպոս Նար-Պէյ յուլիս 17ի երեկոյին Էջմիածնէն անդ հասնելով, յայնոյգ առաւօտուն ճանբայ ելեր է դէպ ի Թիֆլիզ։

Այնթապի Վարդանեան կրթարանին վարչութիւնը հրապարակաւ շնորհակալութիւն կը յայտնէ առ Մեծաշուք իշխան Գուիտոն Լուսինեան ի Բարիզ, որ այս տարի եւս շնորհ ըրած է նուիրել մէկ անուշակ մեծաքանակ գիրք, մէկ կարի մեքենայ եւ մէկ աշխարհագրական գունտ։

Հետեւեալն հազորդուած է մեզ, հրատարակելու խնդրանօք։

Մայր եկեղեցւոյ Պատ. դպրաց դասն, ըստ իւր տարեւոր սովորութեան, այս տարի ևս դաշտային զբօսանք մը պիտի կատարէ ի Վերին Վռոմոր։ այս առթիւ ըստ խնդրանաց եւ բաղձանաց բարեպաշտ ժողովրդեան Պէշիւքտէրէի և Սարբեար Եէնիմահալլէի, Արժ. Տ. Յովհաննէս Ծ. վրդ. Արշարունի վաղն առաւօտ Ս. Պատարագ պիտի մատուցանէ Պէշիւքտէրէի Ս. Հռիփ. եկեղեցւոյ մէջ, ուրյետեալ գեղանուագ դպիրք ամբողջապէս գտնուելով, ժամերգութեան և Ս. Պատարագի արարողութիւններն հանդիսաւորապէս պիտի կատարեն ի հոգեւոր մխիթարութիւն ժողովրդեան։

ՄԱՍԻՍ

ԵՐԿՆԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ՄԱՍԻՍ ի հրապարակ ելաւ այսօր, հետեւեալ բովանդակութեամբ։

Ա. ԱՐՓԻԱՐԵԱՆ.	Ազգ. Տեսութիւն
Լ. ԲԱՇԱԼԵԱՆ.	Պալբեխի Գէորգ. ժողովրդական բարքեր.
ՍԻՊԻԼ	Միջոցթիս. քերթուած
Կ. Կ.	Խոստովանութիւն.
Հ. Հ.	Հարցումն անպատասխանի. Քերթուած Բօլ Պուրժէի.
ՀՐԱՆԴ	Մեր տուներէն. Քաղաքացի կանանց դատաստանը. Այրիներուն բողոքը.
ՎԱՀԱՍԱՐ	Հիւրասիրութիւնը երկնքի կամարին մի սիւնն է. ժողովրդական ասանդութիւն։

Մ—ի ձեռքէ կը ծախսուի. գին 40 փարա։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԵՐԵԿԻ ՍԼԱՄԼԸՔԸ

Վեհ. Սուլթան երէկ հանդիսաւոր կերպիւ զնաց Շաղը Թէքքէի կից Էրթողրուլ մզկիթն, ուր տեղի ունեցաւ Սէլամլըքի արարողութիւնը։ Ն. Վեհափառութիւն ուրբաթու ազօթքն անդ կատարելէ յետոյ կայս. պալատ վերադարձաւ։

Սէլամլըքի հանդէսը դիտելու եկած էին հելլենական դեսպանն ու առաջին թարգմանը, Պաղատի ու Մուսուլի Նահանգներու հոգեւոր ականաց արքեպիսկոպոս Տ. Ալդմահէր, ռուսական դեսպանատան առաջին թարգմանը, գերմանական դեսպանին որդին ու այլ եւ այլ օտարազգի զբաղաշրջիկներ։ Կայս. պալատան պաշտօնատար մը յանուն Վեհ. Սուլթանին հարկ եղած մեծարանքներն բրաւ ներկայից ոմանց։

. .

Սէլամլըքի արարողութենէն յետոյ Պաղատի ու Մուսուլի հոգեւորականաց արքեպիսկոպոս Տ. Ալդմահէր կայս. պալատ երթալով, Վեհ. Սուլթանին ներկայանալու պատիւն ունեցաւ։

ՄՈՒՀԱՐՐԷՄ

Լուսնոյ մահիկն երէկ դիշեր տեսնուած չըլլալով, այսօր ամբողջացած կը նկատուի Զիլհիճէճ ամիսն և վաղը առաջին օրն է Մուհարրէմ ամսոյ, որ է տարեգլուխ Իսլամաց։

Բոլոր նախարարք և ամեն կարգի պետական բարձրաստիճան պաշտօնատարք վաղը կայս. պալատ պիտի երթան տարեգլխոյն առթիւ իրենց շնորհաւորութիւնները մատուցանելու։

ՊՐՈՒՍԱՅԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ

Նախաբարաց խորհուրդն ի մօտոյ պիտի զբաղի Պ. Նակէլմաքէրի ծրագրովն որ կ'առաջարկէ երկաթուղի մը շինել Մուսանիայէն ի Պրուսա և ի Քէօթահիա։ Այդ գիծ նեղ բացութեամբ պիտի ըլլայ և Մուսանիոյ ու Պանտրմայի միջև որոշելի կէտեր մը բռնելով պիտի հասնի ի Պրուսա և անտի պիտի շարունակուի մինչեւ Քէօթահիա, երկու ճիւղեր ունենալով, մին՝ ի Զիթլի և միւսն Աֆիոն Գարահիսար։ Այս երկու ճիւղերու շինութիւնը պաբտաւորիչ չէ։ Մուսանիոյ և Պանտրմայի միջեւ որոշելի կէտէն մինչեւ ի Պրուսա շինուելիք գծին համար երաշխաւորութիւն չ'պիտի պահանջուի արտօնատիրոջը կողմէ։ իսկ Պրուսայէն անդին, կառավարութիւնը կը հատանի մէն մի քիլոմէթրի համար 8000 ֆրանք տալ իբր երաշխաւորութիւն։

ՊՕՅԱՆԱ ԳԵՏԸ

Պոյանա գետին ուղղութիւնը փոխելու և կանոնաւորելու համար կատարելի աշխատութիւնք 3,600,000 ֆրանք ծախուց կը կարօտին։ Այս ծախուց մէկ երրորդը Գարատաղի իշխանապետութիւնը պիտի վճարէ։ Պ. Վուլքովիչի հետ մի քանի ամիս առաջ այս նպատակաւ կատարուած բանակցութեանց միջոցին, Բ. Դուռն ի մէջ այլոց առաջարկած էր որ օսմ. հպատակ գործաւորներ միայն գործածուին, որպէս զի եթէ վնաս ծագին, օսմ. իշխանութեանց իրաւասութեան ենթարկուին։ Գալով այս աշխատութեանց պատճառաւ ձկնորսներուն կրելիք վնասուց, Բ. Դուռը արամադիր է պատշաճ հատուցում մը տալ անոնց։

——

ԹԱՂԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆԻՆ

Թաղաքապետութիւնն հրահանգուղղած է բոլոր թաղապետութեանց որ իւրաքանչիւր շրջանակի մէջ ամօրէնին նախագահութեամբ յանձնաժողով մը կազմուի, պաշտօն ունենալով միշտ հսկել թաղապետութեանց կողմէ հանրային մաքրութեան համար ըլլալիք ծախուց ինչպէս նաեւ մաքրողական միջոցներու պահանջուած եղանակին համաձայն ի գործ դրուելուն վրայ։ Այս յանձնաժողովը պիտի կազմեն իւրաքանչիւր թաղապետութեան առաջին քարտուղարը, հաշուակալն ու երկրաչափը։

—Իւրաքանչիւր թաղապետութեան տարամարդութեան ներքեւ դրուած բժիշկներն սկսած են ամեն կողմ շրջիլ և քննել հանրային առողջապահական վիճակը։

——

ՔԱՐԻԻՂԻ ՄԹԵՐԱՆՈՑՔ Ի ԶՐՊՈՒՔԼՈՒ

Ըստ մեր մասնաւոր և ստոյգ տեղեկութեանց, սխալ է Մէնդէսի այն լուրը թէ Պետական Խորհուրդն ինքզինքն անձեռնհաս յայտարարեր է վերաքննելու Սամի պէյի ի Նպաստ տրուած վճիռն։ Ընդհակառակն, Զրպուգլուի քարիւղի մթերանոցներու ծանուցեալ դատին առթիւ Մոմնեան, Սամանճեան և Հաճեան տեարց կողմէ մատուցեալ խնդրագիրը նպատակութեան առնուած է Պետական Խորհրդոյն ինչպէս նաեւ Նախարարաց խորհրդոյն կողմէ որք կ'զբաղին այդ խնդրով եւ տակաւին որոշում մը չեն տուած։

——

ԱՌԵՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Աշխարհ կ'իմանայ թէ մայրաքաղաքիս յոյն վաճառականաց մին Թէբիգիւղի մօտ չարագործաց ձեռքն ինկեր է որք լեռը տարեր են զայն։

Ըստ տեղեկութեանց Թ-ի էի, առեւանգեալ անձը ոչ թէ յոյն վաճառական մը՝ այլ աղջիկ մը է եղեր, և թէ Ոստիկանութեան նախարար Վսեմ. Նազըմ պէյ երէկ անձամբ Թէբիգիւղ երթալով, հարկ եղած քննութիւնները կատարեր է և Ոստիկանութեան Դուռը երթալով պէտք եղած հրամանները տուեր է որոց որ անկ է։

——

ԱՐՂԸՆԻ ՀԱՆՔԵՐԸ

Հանքաց և անտառաց վարչութիւնն ասկից առաջ պայմանագիր մը կնքած էր Պ. Պ. Թուպինի եւ Ֆայէֆիոլի հետ որք յանձն առած էին չահագործել Արղընի պղնձի հանքերը (Տիարպէքիրի Նահանգին մէջ), պայմանաւ որ արտադրեալ հանածոյքը որոշեալ գնով մը կայս. գանձուն յանձնուի, Իսկէնտէրունի Նաւահանգիստէն Ցան ամուսն պայմանաժամ տրուած էր ընկերութեան՝ չահագործման ձեռնարկելու համար։ Արդ, այս պայմանաժամ երկու ամսէ ի վեր լրացած ըլլալով, կայս. կառավարութիւնը կը չարունակէ ինք չահագործել այդ հանքերը։

Եթէ այդ չահագործումն ստանձնել ուզող ձեռնարկուք ներկայանան, յարմար պայմաններով, տարակոյս չկայ թէ նպաստաւոր ընդունելութիւն կը գտնեն կայս. կառավարութենէն։

——

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՍԵՆԵԱԿ

Մէնդէս՝ իւր նախընթաց աւուր թուոյն մէջ ծանուցած էր թէ Պոլսոյ Առեւտրական Սենեակն իւր նիւթական անձուկ կացութեանը դարման մը տանելու համար որոշած է հարիւրին քսան և հինգ զեղչ մը ընել պաշտօնէից ամսաթոշակին վրայ և իւր գրասենեակն աւելի ուժան վարձքով տեղ մը փոխադրել։

Արդ, այս աւուր Զ—ռ՝ իւր առած ստոյգ տեղեկութեանց համաձայն կը ծանուցանէ թէ Առեւտրական Սենեկի պաշտօնէից ամսաթոշակին վրայ հարիւրին 25 զեղչ մը ընելու լուրն անստոյգ է։ Ընդհակառակն կարելի է որ Սենեակը մտադիր ըլլայ հարիւրին երեսուն և հինգ յաւելում մը ընել իւր պաշտօնէից ամսաթոշակին վրայ։ Գրասենեկի փոփոխման լուրն եւս բոլորովին անհիմն է։

Զ—ռ՝ կը յաւելու թէ Պոլսոյ Առեւտրական Սենեակն իւր գործառնութեանց ապահով և կանոնաւոր վիճակի մը մէջ ընթանալուն համար իւր վարկը պահած և իրաւամբ գերազանցած է Ֆրանսայի այդ կարգի հաստատութիւններն և այժմ 98ի չափ տեղերու մէջ ճիւղեր հաստատած է։ Հետեւաբար կ'երեւի թէ չարամիտք ոմանք, նախանձելով Սենեակին այս զարգացեալ վիճակէն, այդ կարգի տայլոց տեղեկութիւններ հազորդած են Մէնդէսի։

——

ՀԵՐՔՈՒՄ

Աթէնքի Էֆեմերիս լրագիրն իւր յուլիս 3 թուական թերթին մէջ ծանուցած էր թէ թուրք գինուորք նորէն հելլենական հողին վրայ յարձակելով, շատ մը ոչխար յափշտակեր են, թէ այդ ոչխարներն ետ առնելու համար օսմանեան հողն անցնող երկու մարդերու ձեռքերը կապուելով Լորոսի տեղական կառավարութեան ղրկուեր են և թէ ասոնց վրայ տեղեկութիւն մը չկայ թէ ի՞նչ եղած են։

Եանեայի լրագիրն այս առթիւ կ'ըսէ թէ կուսակալութեան կողմէ պահանջուած տեղեկութեանց վրայ, թէ՛ զինուորական իշխանութեանց և թէ՛ Լորոսի գայմագամութեան կողմէ հետեւեալ տեղեկութիւնք տրուած են այդ դէպքին վրայ։

Օսմանեան հողին վրայ բնակող երկու գիւղացիք գետի ճամբով Յունաստան անցեր և Սթավրո Ղարկապէլա անուն մարդու մը ոչխարաց հօտէն չորս գառնուկ գողցեր են։ Սթավրո ու իւր մէկ մարդն, այդ գառնուկներն ետ առնելու համար գետն անցնիլ ուզեր են, սակայն Գոգոնարիյէ անուն տեղւոյն օսմանեան պահակներն անոնց անցքն արգիլեր են զէն ի ձեռին սպառնալով։ Այս երկու մարդիկ ձերբակալուելով կառավարութեան յանձնուեր ու բանտարկուեր են և յետոյ ասոնց արձակումը խնդրուեր է։ Գառնուկները գողցողներն ըստ օրինի հարցաքննուելով, գառնուկներն իրենց տեարց յանձնուեր և գողերն օրինաց տրամադրութեան ենթարկուեր են։ Իսկ Սթավրօէ և իւր ընկերէն ըստ օրինի դրամական տուգանք մը առնուելով գողցուած գառնուկներն իրենց յանձնուած և տերերին վերադարձած են։ Դրամական տուգանք առնուելու պատճառն եւս սա է թէ այդ մարդիկ այնպիսի տեղէ մը անցած էին, որոյ անցքն արգիլուած էր և միանգամայն իրենց անցած տեղն իրենց անձին համար եւս վտանգաւոր էր։

Եանեայի թերթը աւարտելով իւր խօսքը կըսէ թէ այս է դէպքին ճշմարիտ պատմութիւնը զոր Աթէնքի լրագիրը բոլորովին խեղաթիւրած է։

——

ՍԷԼԱՆԻԿԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Սէլանիկի լրագրոյն մէջ կը կարդանք թէ անցեալ հինգշաբթի օր անդ ժամաներ է անգլիական նաւատորմ մը, բաղկացեալ վեց զրահաւորներէ, ընդ հրամանատարութեամբ ծովակալ լորտ Վոլթէքաբ։ Նաւատորմը նաւահանգիստ ժամանելուն թնդանօթի հարուածներով բարեւեր է օսմանեան բերդն, ուրկից փոխադարձաբար թնդանօթներ արձակուեր են։ Այս մարտանաւերու մէջ կան ընդամենը 2498 նաւաստիներ և 59 թնդանօթք։

Անգլիացի ծովակալն ու Սէլանիկի անգլիական հիւպատոս Պ. Ճոն Պլունթ անցեալ շաբաթ օր պաշտօնական համագիստներով տեղւոյն զինուորական հիւանդանոցը գնացեր և յանձներ են Անգլիոյ ծովային նախարարութեան կողմէ հիւանդանոցին նուիրեալ ժամացոյցը։ Անգլիական հիւպատոսը գովեստաւոր խօսքեր է զինուորական հիւանդանոցի կանոնաւոր վիճակին վրայ և յետոյ արծաթեայ վերտառութիւն մը եւս նուիրեր է ժամացոյցին վրան կախուելու համար։ Այդ վերտառութեան մէջ գրուած է թէ Անգլիոյ ծովային նախարարութիւնը այդ ժամացոյցը կը նուիրէ Սէլանիկի զինուորական հիւանդանոցին ի նշան գոհունակութեան, որ յառաջ եկած է հիւանդանոցի այն խնամոց համար որով դարմանած էր անգլիական Տիֆոյէ զրահաւորի ծառայող բռնուած մէկ յիսնապետը։

—Սէլանիկի գաւառական լրագիրը կը հերքէ Տէյլի Նիւ-ի 28 յուլիս թուականաւ հրատարակած մէկ լուրը թէ առնվազուն մէկ երկաթուղոյ վայրշարժին ներքեւ մնալու համար, եօթանասունի չափ առնվազուններ թիմուր Բարու Պոլոզը անուն տեղը կառախումբին վրայ յարձակեր և կրակ ընելով ոստաններ են կառախումբին հնոցպանն ու երեք խամ ուղեւորներ։ Սէլանիկի թերթը բոլորովին կը հերքէ այս լուրն իբրեւ անհիմն։

—Յուլիս 4ին Սէլանիկի Գարատուգետը յանկարծ յորդելով, մեծամեծ վնասներ պատճառեր է իւր չուրջ գտնուած ուրթ գիւղերու։ 39 արտավար տեղ ջուրերու տակ մնացեր է։ Բացմաքանակ արմտիք և այլն կորսուեր և երեք կամուրջներ փլեր են։

——

Թաղապետութեան Է. շրջանակին հաշուակալ Բիւշրի էֆէնտիի պաշտօն յանձնուած էր քննել թաղապետութեան Գ. շրջանակի հաշիւներն, որոց մէջ ինչ ինչ անկանոնութիւնք տեսնուած էին։ Արդ Բիւշրի էֆէնտի յայտնուած է նոյն շրջանակին հաշուակալին, որ Քաղաքապետութեան պաշտօնատան մէջ ուրիշ պաշտօնի մը կոչուած է։ Իսկ Է. շրջանակին հաշուակալ անուանած է Ռիզա էֆէնտի, քննիչ հաշուոց թաղապետական շրջանակներու։

—Ադրիանուպոլսոյ մէջ թուրքերէն ծերէրե անուն թերթ մը հրատարակուիլ սկսած է։ Այս թերթի արտօնատէրն է նահանգին պաշտօնեայներէն Ահմէտ Ցաֆիզ պէյ, որ ժամանակաւ Արեւելեան Ռումելիի մէջ Ճնլ անուն թերթ մը կը հրատարակէր։

—Երէկ իրիկուն ժամ կէսին ի Գասըմ Փաշա Սաւրուրի թաղը փայտաշէն տունէ մը հրդեհ ծագելով այրեցաւ։ Այդ տան մէջ ձրիարար կը բնակէր աղքատ ընտանիք մը։

Երէկ ժամ կ'ին դարձեալ ի Գասըմ Փաշա Զինճիրլի Գույու անուն տեղը տուն մը բռնկեցաւ, սակայն դրացիք օգնութեան փութալով կրակը մարեցին։

—Կայս. հրամանաւ՝ Այտընի նահանգին բոլոր նաւամատոյցներէն արտադրեալ խաղողի իւրաքանչիւր կենդինարէն քսան փարայի տուրք մը պիտի առնուի իբրեւ ծախք որթալուիճի դէմ եղած դարմաններուն համար։

ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՆՈՐ ԵՂԱՆԱԿ

ՖԻԼԱՆՍԵՐԷՆ ՇԱՐԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Ա. ՏԱՐԻ

Բ. ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Բարեփոխեալ եւ յոյժ Յոխացեալ

Վ—երացեալ յՈ—ռ—Ֆ. Խ-ր-ր-դ-ոյ Ի ընկալեալ

ի Մ-ց-ա-ալ ընկեր-ռ-ն-ոն

Յ. Թ. Հինգշաբթի սոյն երկասիրութիւնը մէկ հատիկ իւր անսակին մէջ ինքզինք կը յանձնարարէ արդէն այն ջերմ ընդունելութեամբ ուր արժանացած է պաշտօնական ձեռնհասս մարմնոց և ուսուցչաց կողմանէ։ Այս Բ. տպագրութեան առթիւ գործը բաժնուած է երկու մասանց, որոց առաջինը Ֆրանսերէնէ ի Հայ թարգմանութեան, և երկրորդն՝ Հայերէնէ ի Ֆրանսերէն թարգմանութեան նուիրուած է։ Շրջանդները փոխուած են մեծաւ մասամբ, և անոնց տեղ դրուած աւելի պարզ ու հետաքրքրական հրահանգներ՝ թուագաւելի տուաւ, նոր կանոններ ու ծանօթութիւններ աւելի պարզ կերպով բացատրուած, իւրաքանչիւր հրահանգէ վերջ դրուած են խօսակցութիւններ, և այլն, և այլն, այնպէս որ գործը նախորդ տպագրութեան կրկին ծաւալն ստացած է իսկ գնոյն վրայ Մէկ զրուշի ամենաչնչին յաւելումը միայն եղած է։ Ա. տպագրութեանն գինն էր 5 զրուշ Բ. տպագրութեանն է 6 զրուշ։

Անոնք որ սոյն գործոյն Ա. մասն, այն է «Նոր գասագիրք Ֆրանսերէն շարադրութեանցն ունին արդէն, կրնան միայն երկրորդ մասն ունենալ, այսինքն հայերէնէ ի Ֆրանսերէն թարգմանութեան մասն, որ ուրոյն կը վաճառի 3 զրուշի։ 145

ՀԵՂԱՓՐՍԷԼՈՒՊՐ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԷՆ

Ա.ՅՕ ՕՐՈՒԱՆ

ՊՈՒԼԳԱՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

ՍՈՖԻԱ, 15 օգոստ. —Պերտինանտ իշխան այսօր Սոֆիա ժամանեց։ Ուռուն բազմութիւն մը իրեն կը սպասէր։ —Վիտինի մէջ, իւր գահակալութեան տարեդարձին առթիւ, բանախօսութեամբ մը, իշխանը գոհութիւն յայտնեց երկրին վիճակին վրայ, և յուսալից խօսեցաւ։

ԱՖՐԻԿԵԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

ՓԱՐԻԶ, 15.—Պ. Սթէնլի իրեն հետ տեսակցող խմբագիրի մ'ըսաւ թէ Ֆրանսայի և Անգլիոյ միջեւ գոյացեալ կարգադրութիւնն յոյժ նպաստաւոր է Ֆրանսայի, որ ոչինչ զոհողութեան մը փոխարէն (Զանզիպարի թեւարկութիւնն Անգլիոյ թողուլով) ձեռք կը բերէ ազդեցութեան ընդարձակ շրջանակ մը, որ առաջնակարգ յաջողութիւն մ'է իրեն համար՝ թէ՛ քաղաքական և թէ առեւտրական տեսութեամբ։ Բայց, յարեց Պ. Սթէնլի, պէտք է Ֆրանսա փութացնէ Սահարայի անապատին մէջէն երկաթուղոյ շինութիւնն, երկու կողմերէ միանգամայն օգուտ քաղելու համար։

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿ

ՓԵԹԵՐՍԲՈՒՐԳ, 15.—Դէպ ի Նարվա ռուս զօրաց շարժումն սկսաւ։ Վարչաւորոյ հրամատար Զօր. Կուրքօ և Քիէվի հրամատար Զօր. Տրակոմիրով իրարու դէմ պատերազմ պիտի ձեւացնեն, ի վարժութիւն զօրաց և սպայից։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆՔ

ԼՈՆՏՈՆ, 15.—Թագուհին գնահատելով արաբաբին գործոց նախարարութեան պաշտօնատարներէն Սըր Փէրսի Անտէրսընի ծառայութիւններն անգլիագերմանական կարգադրութեան կնքման բանակցութեան առթիւ՝ Բաղանեաց կարգի պատուանշանին Ասպետութեան աստիճանը շնորհեց նմա։

ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ ԹԱԳԱՒՈՐԸ

ՎԻԵՆՆԱ, 15.—Ռումանիոյ թագաւորը գահաժառանգին հետ Վիեննա եկաւ։ Ն. Վեհափառութեան յայտնած բաղձանաց համեմատ պաշտօնական ընդունելութիւն չեղաւ։ Թագաւորն երկու ժամ տեսակցեցաւ Քարոնքի կոմսին հետ, որ այսօր Իշ. գնաց՝ Ֆրանց Եոզէֆ Կայսեր մօտ։

ՎԻԼՀԵԼՄ ԿԱՅՍՐ

ՊԵՐԼԻՆ, 15.—Վիլհելմ Կայսր որ Ռուսիա կ'երթայ, Բիլ հասաւ։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա, 4 Օգոստոս

Օսմանեան Քանսոլիտ

Երէկ երեկոյ գոց. (Մէջ.)	Սերթ	20 15
Պարսկական դրամագլուխ	»	20 17
Բերայի մեղ	»	— —
Առաւաւտեան բացուելքս	»	20 13 1/2
Հետ օրին	»	20 21

Իւթիւրաձը Տաթիւի

Երէկ երեկոյ		56
Այս առաւօտ		56 4
Հետ օր		56 4

Ընթացք Արժէթղթոց

Փոխանակութիւն	Ա. Սերթ	41 1/4
»	Բ. »	24
»	Գ. »	20 21

Բաժնեթղթոց

Սուէզի ջրանցքի	Ազգ. Լ.	4 32
Բիզոյի ջրանցքի	Օսմ. »	9 8
Պանք աք Գանս	» »	6 36
Պոտ Շանտ Եվրոպա	» »	4 33
Թրամուէյ	» »	497 1/2
Բանկի երկաթուղի	Ֆր.	77 3/8
Բանկերի Լավագոյն	Գ. կ.	133

Ընթացք Դրամաց

Օսմանեան ոսկի	դրշ.	100
20 ֆրանկոց	»	87 14
Անգլիական ոսկի	»	110 2
Մարք (գերմանական ոսկի)	»	107 30
Իմպերիալ	»	90 35
Հրանկ	»	61 17
Բուպլի թղթագրամ	»	7 68
» արծաթ	»	82
Մէջ. արծաթ (սարդ)	»	108 4
Գերման	»	103 20
Հինգոց	»	103 10
Մնթալիք	»	101 30
Թասմանի	»	— —

ՄԱՅՐՆ ՈՒ ԵՂԻԱՆ

Ուստատեղի էր մեզ գաւակին հետ եղբայրացած՝ կ'երթայինք այն տունը, և մայր մը գտած դուրս կ'ելլէինք։ Շատերուս մայր եղաւ նա, անոնց որք մայր չունէին, անոնց որք մոր համար պիտի գրէին . . . .

Զմեռ գիշերները, ստէպ հիւանդ կը գտնէինք զինքը։ Սպիտակ պաստառներու մէջ, դուրսը տարածուած ձիւնէն ալ ճերմակ, սեւերով հագուած կին մը էր նա։ կ'սպառէր միշտ պատրուգին պէս, ծծելով մնացորդն իւղին որ ալ չէր նորոգուեր և տակաւ քամուած բամպակին գոյնը կը հագնէր, նուրբ, թափանցիկ և սրբուսուր։

Աչունը Տքթ. Փէշտիմալեան փաչա իր անողոք վճիռը տուած էր։ խարսած է՝ երթայինք խարելու կեանք մը որ իւղասպառ կը հիւծէր, խարելու ազնիւ սիրելի մը որ այդ օրհասական մօրը կուրծքէն կը կախուէր։ Եւ սակայն ի՞նչ արի կին։ որպէս զի Եղիան ու Եղիաները չվիտանային, թեթեւ ցնցմամբ մը ցաւերը կը թափէր ոտքերուն տակ, իր կոտրատած ուժերը կը ժողվէր, և, թեթեւ մարաֆ կարմրութիւն մը երեւցնելով նուրբ դէմքին վրայ, կ'ընդունէր զմեզ, իր և իր զաւկին սիրելիները։ Բաղցրիկ խօսակցութիւն մը կ'սկսէր։ խանդաղատանքի մէջ կը խեղդուէինք, այն կնոջ քով ուր ամեն ուժ կ'սպառէր։ Մեր քրտինքին, մեր հազերուն, մեր կուրծքերուն և մեր ծանր զրաղմանց մասին հոգացող էր իբրեւ մայր գորովով։ եթէ քանի մը օր ուշանայինք, Եղիան պատուէր կուտար ըսել իր մտերիմներուն գթոտ մօրը պատուէրները։ եւ Եղիան, միակն այն միակին, կը գտնէր իր մտերիմներն ու մօրը յանձնարարութիւնները կը կատարէր սիրով։

Եւ սակայն, ինչ որ ալ ըլլար, այդ մըթնոլորտին մէջ կեանքն սպանուած էր։ հանգուցեալ Տէր Հօր մը բարեմտին պատկերը կը կախուէր պատէն վար, Եղիա մուշտակի մէջ ծրարուած մօրը կուրծքէն կը կախուէր, Սրբուհին ալ, երկնքի աղջիկ, երկնքի պատմութիւններ կ'ընէր մեզ, և Եղիային մայրը սեւերով կը նստէր կիսակենդան։ Այս պատկերներուն առջեւ երկար խօսակցութիւն կարելի չէր։ վայրկեաններ կ'անցնէին լռութեան մէջ, եւ ժամացուցին դէջ դէջը միայն կ'զգացնէր թէ հոն շնչաւորներ կային։

Այդ տանը համար կը պակսէին երկու բան միայն, թէեւ երկուքն ալ երեւութապէս հոն, —խաչելութիւն մը սեւ շղարշի տակ և Աստուածամայրն անոր ոտքին առջեւ։ Եղիան ալ ասոնք կ'ուզէր արդէն։ —«Խաչելութիւն մը ըլլայ, կ'ըսէր, որուն յաւիտ ընդ երկար և թանձր մթութենէն անդին տեսնեմ ըլլայ վշտակիր մայր մը որ մօրս ցաւերը մուցնէ ինձ։» Ահաւո՛ր տուն . . . . Այդ տունէն դուրս կ'ելնէին այն խռովալի գրուածները, ուր հաւատք և ներուանցի սեւութիւն իրարու կը խառնուէին, ճիշդ մոմին լ

ԼՈՆՏՈՆԻ ԿԵԱՆՔԻ

ԼՈՆՏՈՆ, 7 Օգոստ.

Բարլամէնդի չէնքերն։— Լորտերու և Հասարակաց Տուներն։—Ուէսթմինսթըր Հօլ։— Երկու ժամ Հասարակաց Տան ներսը։— Քնացող երեսփոխաններ։

Շատոնց ի վեր կը փափաքէի երթալ Անգլիոյ Բարլամէնդը և հոն անցած դարձածներուն վրայ գաղափար մ'առնուլ։ Այդ փափաքս վերջապէս իրագործուեցաւ ազնիւ բարեկամի մը միջնորդութեամբ որ իրեն ծանօթ երեսփոխանի մը գրելով ինձ համար մուտքի տոմսակ մը հայթայթելու ձանձրոյթին յանձնառու եղաւ։ Բայտնի է թէ Բարլամէնդի նիստերը դիտելու համար իւրաքանչիւր ոք ունենալու է մուտքի տոմսակ, սոսը բացառութիւն լինելով ազատ օրերն, երբ չէնքը տեսնելու համար առանց դժուարութեան կրնաս ներս մտնել։ Խօսքս Հասարակաց Տան— House of Commons—վրայ մասնաւորելէ առաջ արագ ու կարճ ակնարկ մը նետենք Բարլամէնդի բոլոր չէնքերուն և պարագայիցը վրայ առ հասարակ։

Բարլամէնդի հոյակապ և ընդարձակ չէնքերը Թէյմզի ձախակողմեան ափանց վրայ՝ քաղաքին Հարաւ-Արևմտեան բաժանման մէջ կը գտնուին, Ուէսթմինսթըր կամուրջի և Աբբայարանի մօտիկը—եթէ այսու աւելի որոշ գաղափար մը կ'ստանայ ընթերցողն։ Բարլամէնդի այժմու չէնքերը կը գրաւեն ութ արտաւար գետին և կը պարունակեն 11 սրահ ու 1100 սենեակ։ Այժմեան չէնքի առաջին քարը դետեղուած է Ապրիլ 27ին 1840ին։ Ամբողջ չէնքին համար ցայս վայր եղած ծախքն կը հասնի 3,000,000, Անգլիական ոսկւոյ համեստ գումարին, ամբողջովին Հէնրի Ը.ի ժամանակի ոճովն կառուցեալ, ներսէն թէ դուրսէն զարդարուած կայսերական և Բրիտանիոյ այլ եւ այլ նշանաւոր անձանց արձաններով և կիսարձաններով։ Ուէսթմինսթըրի կամուրջի ծայրը հանող չէնքի մասէն կը բարձրանայ ժամացոյցի աշտարակը, 320 ոտք բարձր։ Ժամն անգամ մը ութ թոնոյ կշռող ահագին զանգակը կը զարնէ։ քառորդ ժամն անգամ մ'ալ ութ փոքր զանգակներ ախորժալուր կը նուագեն։ Հարաւ-Արևմտեան կողմի Վիքթորիա աշտարակն— 300 ոտք բարձ— չէնքին ամենէն հոյակապ և աչքի զարնող մասն է թերեւս։ Ասկէ է վերհապետին մուտքը՝ ճոխապէս զարդարեալ գեղեցիկ կամարի մը տակէ։ Կամարէն քիչ մը անդին դմբէթին տակ կը գտնուին Ս. Գէորգայ, Ս. Անդրէասի և Ս. Բարթիքի՝ երեք թագաւորութեանց պատկան սուրբերու արձաններն։ Հոս է նաև Վիքթորիա թագուհւոյն արձանը, Արդարութիւն և Գթութիւն ներկայացնող երկու պատկերներու մէջտեղ։

— —

Ամէնքս ալ լսած ենք թէ Անգլիոյ խորհրդարանն ունի երկու գլխաւոր մաս։ մին է Լորտերու Տունն և միւսն ալ՝ Հասարակաց Տունը։ Լորտերու տունը—House of Lords — քիչ մը անմերձենալի է հասարակ ժողովրդեան համար, ըստ որում ատոնց—Լորտերու—նիստերուն ներկայ գտնուելու համար տոմսակ կարելի է ստանալ Լորտերէ միայն։ Բայց, սպասելով որ օր մը ալ Լորտերու ժողովին ներկայ գտնուելու բաղդն ունենամ, կ'անցնիմ նկարագրել Հասարակաց ժողովն, ուր մտնել աւելի դիւրին է հասարակութեան, որով և ինձ։

Այցելուաց յատկացեալ արտաքին դռնէն կը մտնենք ներս։ Բոլոր-ոնը կը հարցունէ թէ զո՞վ կ'ուզենք։ բարլամէնդականի մը անունը տալով կ'անցնինք։ քիչ մ'անդին անցքին մէջ դարձեալ կը հանդիպինք ուրիշի մը։ ասալ մի՛ և նոյն հարցումը կ'ուղղէ, սոսը ալ մի՛ և նոյն պատասխանը կուտանք։ Երրորդ անգամը լսելով կը ստանանք նոյն հարցումն, որուն բնականաբար կուտանք նոյն ծարաեալ պատասխանն, յուսալով միանգամայն որ չորրորդին հանդիպելու փորձանքէն ազատ պիտի ըլլանք։ Այս անցնող դարձողին «զո՞վ կ'ուզէք» հարցունելը թուի թէ սովորութիւն մ'է լոկ, զի ո՛ և է բարլամէնդականի մը անունը տալով կրնաս անցնիլ, որպէս և ընկերոջս հետ փորձեցինք երկրորդ անգամ ներս մտած ատեննիս։ իւրաքանչիւր բոլ-ոնի տարբեր անուններ յիշելով անցանք, զի մենք ոչ զոք տեսնել կ'երթայինք մասնաւորաբար, այլ կ'ուզէինք տեսնել Բարլամէնդը հաւաքաբար։ ապա ուրեմն պատասխաններս շատ բանաւոր էր։

Արտաքին դռնէն Հասարակաց Տունն առաջացած ատեններս կ'անցնինք չքեղ անցքէ մը, որ սրահի մը բոլոր յատկութիւններն ունէր արդարեւ, զարդարեալ արձաններով և ընտիր սալայատակով և ձեղունով։ Այս մասէն անցած ատեններս ձախակողմիս կը նշմարենք ճաշակաւոր այլ ըստ երեւութին ամայի սրահ մը, ուր այժմ պահապան բոլ-ոնէ զատ ո՛չ զոք կը տեսնենք։ Այս սրահն է Ուէսթմինսթըր Հօլ կոչուածն, որ հին հաճանուն պալատան մէկ մասն էր։ նշանաւոր է իր ուղղահայեաց դիրքովն և հարուստ ձեղունովն, Կ'ըսուի թէ՝ միայն մէկ բացառութեամբ՝ Ուէսթմինսթըր Հօլ Եւրոպիոյ ամենէն մեծ սենեակն է առանց սիւնի։ Անգլիոյ պատմութեան ծանօթ ամէն ոք լսած է անտարակոյս Ուէսթմինսթըր Հօլի անունն։ Անգլիոյ պատմութեան նշանաւոր կարգ մը անձանց դատաւորութիւնն հոս է տեղի ունեցած։ Բիչարտ Բ.ի, Քրոմուէլի, Սըր Թէօմաս Մուրի, Կայֆօքսի և այլոց անուններ այցելուին յիշողութեանը մէջ կը զարթնուն։ Այս սրահին մէջ էր որ Զարլս Ա. իր դատաւորաց առջեւ կայնեցաւ։ Հոս էր որ դատուեցան եօթն եպիսկոպոսներն Սկովտիոյ ապստամբ լորտերն և այլք։ Մի և նոյն սրահի մէջ դատուած վերջին անձն էր Լորտ Մէլվիլ, 1806ին։ Թսկէ վերջը դատարանը Բարլամէնդէն հեռացնելու հարկն տեսնուած էր և առ այդ յատկացուած է այժմ Սթրանտի հոյակապ դատարանն, զորմէ եւս խօսելու առիթն ունենամ թերեւս օրին մէկը։ Ուէսթմինսթըր Հօլ անտարակոյս շատ մը փոփոխմանց ենթարկեալ է այժմ, բայց և այնպէս կ'ըսուի թէ պահած է իր հին դիրքն և ոճը ներքնապէս թէեւ ո՛չ արտաքուստ ըստ որում նոր չէնքերու յաւելումներ եղած են։

— —

Քիչ մը վերը յիշեցի թէ Հասարակաց Տունը մտնելու համար, պէտք է ունենալ մուտքի տոմսակ։ ըսի նաեւ թէ մենք կանխաւ զայդ ճարած ըլլալով այդ հոգէն ազատ էինք։ կ'արժէ սակայն պահ մը կանգ առնուլ Տան գլխաւոր անցքին առջեւ և դիտել թէ ուրիշներ—իմա տոմսակ չունեցողներն—ի՞նչ կ'ընեն։ Լաւ, սոքա տարատարով կը սպասեն անցքին մէջ իրենց այցետումն կամ անուն Բարլամէնդի անդամի մը ղրկելէ վերջ։ Քիչ մը ժամանակ այսպէս սպասելէ վերջ իրարու ետեւէ դուրս կուգան Բարլամէնդեանք տեսնելու համար այցետումնին իրենց ղրկողներն։ Հարկ չկայ անշուշտ յիշեցնել թէ ամէն ոք—ի բաց առեալ օտարազգիք—իր քաղաքի ներկայացուցչի կը ղրկէ իր այցետումը։ Կարճ կապեմ, Բարլամէնդականք կ'առաջանան իւրաքանչիւրն մէյմէկ կողմ և իրենց դիմողին «Հը՛մ, ի՞նչպէս էք»է մը վերջ տոմսակը կուտան և դարձեալ ներս կ'երթան։

Տոմսակնիս բոլ-ոնի մը ցուցնելէ վերջ այցելուաց վերնատունն առաջնորդող սանդուխներէն վեր կ'ելլենք, անուններս և հացէնիս կ'արձանագրենք այցելուաց տոմարին մէջ, կ'անցնինք այցելուաց վերնատունն և կը նստինք ո՛ւր տեղ որ պարապ կը գտնենք։ Մեր հոն գտնուած օր այցելուաց յատկացեալ այս մասն լեցուն էր և ըսին ինձ թէ սովորաբար այսպէս է։ Վերջապէս աւասիկ Հասարակաց Տան մէջն ենք։ Բայց կարծեմ կարեւոր կէտ մը յիշել մոռցայ։—Այս Բարլամէնդը կէս օրէ վերջ սկսելով մինչեւ կէս գիշեր կը նստի սովորաբար, երեկոյեան և կէս գիշերուան նիստերու մէջտեղ դադարով մը կարծեմ։ Մենք գիշերուան նիստին ներկայ էինք։ Տեղս նստելուս պէս աչքս չորս կողմ կը դարձուցեմ և այսպէս կը շարունակեմ անդադար։ Բարլամէնդի անդամքն վարն են, մի քանին ալ քովի վերնատունն։ Հազիւ թէ տեղս նստած եմ և ահա կը լսեմ ձայն մը խորէն։ կը կռահեմ թէ ատենապան մ'է որ կ'ուզղէ Բարլամէնդն։ աւելի յստակ լսելու համար մասնաւոր ճիգէ մը վերջ քանի մը բառեր կը հասնին ականջիս։ ամէնէն յստակ և լաճախ լսած բացատրութիւնս է the right honorable gentlman, the right honorable gentlman, the right honorable gentlman։։։ Բայտնի է թէ ատենապանն մէկու մը վրայ կը յարձակի։ և քիչ մ'աւելի ուշադիր ըլլալով իր խօսուածքին և իր ձախակողմեան դիրքէն ա՛լ դատելով կը հասկնամ որ պարոնն իտալեանական անդամ մ'է և իր «Պատուարժան պարոնը» բացատրութեամբը կ'ակնարկէր տիրող նախարարութեան մէկ անդամին—հաւանօրէն ներքին գործոց նախարարին։ Իրարու ետեւէ խօսք կ'առնուն մի քանի իտալեանցի անդամք եւս, ամէնուն հաչիւն ալ նոյն «Right honorable Gentleman»ին հետ է, հաւանօրէն կանխագոյն համաձայնութեամբ մը։ Այս ատենապանից ամէնէն ալ՝ եթէ շատ չեմ սխալիր՝ բանտարկուելու պատիւն ունեցած են իտալեանական ծանօթ խնդրոյն համար։ Ասոնցմէ մին ըսաւ թէ պիտի պատմէր իր բանտային տպաւորութեանց մի մասն, ամբողջը պատմելու ժամանակ չկար, զի, ըսաւ, չորս անդամ բանտ երթալու պատիւն ունեցած էր արդի կառավարութեան շնորհիւն։ ապա ուրեմն խօսքը իր վերջին—չորրորդ—բանտային տպաւորութեանց վրայ մասնաւորելով խօսեցաւ «հատիկ հատիկ»։

Կրակ ու բոց խօսքեր կ'արձակէ տիրող նախարարութեան դէմ Օ'. պրայըն՝ իտալեանական կուսակցութեան աշխոյժ և նշանաւոր մի գործիչը (facteur)։ Իտալեանցի ատենապանք ամէնքն ալ իտալեայի բանտերու արդի դրութեան համար բարւոքում կը պահանջէին։ Եւ իրաւ որ, եթէ մարդ ասոնց խօսքերէն դատելու ըլլայ՝ Իտալիոյ բանտերը խիստ տոհրին և անկարգ վիճակի մը մէջ ըլլալու են։ Բայց, այդ մեզ չվերաբերիր անշուշտ։

Ազակողմեան մը իտալեանցի ներկայացուցչաց կը փորձէ պատասխանել երկու խօսքով և գոհ տեղը կը նստի, մինչ ընդդիմախօսք կը յարուցանէն հնչել իրենց միօրինակ փոգն՝ «The right honorable gentleman, the right honorable gentleman»։

Նպատակս բոլորովին դուրս է անշուշտ մտնել ժողովոյն ներկայացեալ խնդրոց մէջ։ առանց ժողովոյն օրակարգին այլ եւս ականջ կախելու, աւելի հետաքննին այօք չորս կողմն կը նայիմ Ա.Է-Էլի ընթերցողաց համար բան մը գտնելու փափաքով։

Սրահը —House of Commons— 62 ոտք երկայն, 45 ոտք լայն և 41 ոտք բարձր է։ (թուանշանները պաշտօնական տեղէ փոխ կ'առնում անշուշտ, զի աչքս շատ բարակ հաշիւներու վարժ չէ)։ Երկու կողմէն ունի վեցական պատուհան, գունաւոր ապակեօք և նրկարներով զարդարուած։ Պատերուն վրայ չկան մասնաւոր զարդարանք, պարզ են բոլորովին, ցուցնելու համար թերեւս թէ գործի տեղ է այդ և ո՛չ զուարճութեան։ Սրահին մէջ տեղն դրուած է երկար սեղան, վրան քանի մը շարք գրքեր և այլն, որք հաւանօրէն Տան օրէնքներն և հին ատենագրութիւնները կը պարունակեն։ Սեղանին գլուխը կան երեք աթոռներ, երկուքն ատենադպրաց համար և երրորդն ալ կարծեմ նախարարութեան գլխաւոր ներկայացուցչին համար։ Ասոնց ետեւն է նախարարապետական գահն, որ իմ հոն եղած ատենս կը փայլէր իւր թափուրութեամբը։ Այս գահին ճչդդ վրան է Մամլոյ ներկայացուցչաց վերնատունն և ասոնցմէ վերն ալ այցելուհեաց վերնատունն։ Այցելուհեաց սոյն մասը վանդակապատ է եւ չեմ կարծեր որ խեղճ կիներ շատ նախանձելի դիրք մ'ունենային ըստ որում ես եմ եղած տեղէս՝ առանց վանդակապատի՝ դժուարաւ կրնայի խօսողներուն դէմքը տեսնել։ Հիմայ հետաքրքրութիւնս կը հանդարտի, քանզի ներս մտածիս պէս զարմացայ երբ չուրջս նայելով չդտայ լիգական դէմքեր։ Ձիշդ չգիտեմ թէ կիները վանդակապատով մը անջատելու նպատակն ինչ է։ Թերեւս հին բարի մարդիկ խորհած են թէ կանանց համար փորձութիւն կայ խօսիլ Բարլամէնդի երիտասարդ անդամից սրտին եթէ վանդակէն դուրս ըլլան։ Այս էր բացատրութիւն մը զոր ստացայ մէկէ մը եւ զոր հաւատարմարար ընթերցողին ներկայացնելու քաջութիւնն ունեցայ։ Ինչ որ ալ ըլլայ բացատրութիւնն՝ իրողութիւնն այս է։

Անդամց համար կան նստարաններու շարքեր, որոց վրայ՝ եթէ չեմ սխալիր՝ նշանակուած էր իւրաքանչիւրին տեղն։ Զարմանալի կէտը սա է սակայն որ անդամց յատկացեալ նստարանները 476 հոգի միայն կ'առնուն եղեր մինչ ամբողջ անդամց թիւն է իբր 650։ Իմ ներկայ գտնուած նիստի միջոցին տեղի համար դժուարութիւն չկար, զի առանց չափազանցելու վստահ եմ որ 40 է աւելի անդամք ներկայ չէին և ոչ մէկ ատեն, հոն գտնուած ամբողջ միջոցիս։ Շարունակ եկող գացող անդամներու թիւնը չգիտեմ։ Լսած էի արդէն թէ այս էր Բարլամէնդի անդամց ընդհանուր սովորութիւնն։ Երբ կայ մասնաւոր խնդիր մը, այն ատեն միայն ստուար թուով երեսփոխանք ներկայ են և երբ կենսական խնդրոյ մը վրայ քուէարկութիւն կայ յայնժամ ամէն ոք կ'աշխատի ներկայ գտնուիլ։ Շարունակ սրահն երթեւեկող անդամք հաւանաբար ներս կուգային տեսնելու համար թէ գործը ի՞նչ ջուրի վրայ էր։ անդամց մեծ մասն անտարակոյս, որպէս ամէն տեղ նոյնպէս և ատ, մեքենաբար կը գործէ և կը չարժի ընդ հրամանատարութեամբ իրենց առաջնորդաց։ Վարժ գօրքերու պէս սոքա եւս կը հասկնան իրենց հրամանատարի նշանը։

Շիտակն ըսելով Անգլիոյ Բարլամէնդին նկատմամբ ունեցած գաղափարս տեսածէս անհունապէս տարբեր էր և շատ աւելի բարձր։ Այս բնական է թերեւս։ Իլրոյ լսածներուս նկատմամբ յաճախ յուսախաբութեան կ'ենթարկուինք երբ իրականը կը տեսնենք։ Լաւ կը յիշեմ թէ նըմանօրինակ տպաւորութեանց ներքեւ դուրս կ'ելլէի տարիներ առաջ երբ զառաջինն ներկայ կը գտնուէի Կ. Պոլսոյ Հայոց Ազգային Ժողովոյ մէկ նըստին։

Բանիցս յիշեցի սրբազան Թ-ի-ն այս առթիւ։ Հոս լինելու էր Թ-ի-ն և անտարակոյս շատ շատ բան պիտի գտնէր սքանչելապէս նը. կարագրելու և քննադատելու համար իր ճկուն գրչովն։ Կը յիշեմ իր քնացող ծերուկն։ Է՛հ, մխիթարուինք, հոս քնացողներու թիւն մէկէ բացարձակապէս աւելի է։ Կը նշմարեմ ծերունի բարլամէնդական մը որ տեղի մասին աւելի նպաստաւոր ընտրութիւն մը չէր կրնար ընել։ արահին մէկ մութ կողմը, հանդարտ, անվրդով կը նիրհէ, անգութ իտալեանցի երեսփոխանք մերթ ընդ մերթ ընդմիջելով իր քունը, և այդ ալ ոչ թէ իրենց բարձր կամ շարունակ խօսելուն հաւանութեամբ։ Ամենքս ալ լսած ենք թէ Անգլիոյ խորհրդարանն ունի երկու գլխաւոր մաս։ մին է Լորտերու Տունն և միւսն ալ՝ Հասարակաց Տունը։ Լորտերու տունը—House of Lords — քիչ մը անմերձենալի է հասարակ ժողովրդեան համար, ըստ որում ատոնց—Լորտերու—նիստերուն ներկայ գտնուելու համար տոմսակ կարելի է ստանալ Լորտերէ միայն։ Բայց, սպասելով որ օր մը ալ Լորտերու ժողովին ներկայ գտնուելու բաղդն ունենամ, կ'անցնիմ նկարագրել Հասարակաց ժողովն, ուր մտնել աւելի դիւրին է հասարակութեան, որով և ինձ։

Այցելուաց յատկացեալ արտաքին դռնէն կը մտնենք ներս։ Բոլ-ոնը կը հարցունէ թէ զո՞վ կ'ուզենք։ բարլամէնդականի մը անունը տալով կ'անցնինք։ քիչ մ'անդին անցքին մէջ դարձեալ կը հանդիպինք ուրիշի մը։ ասալ մի՛ և նոյն հարցումը կ'ուղղէ, սոսը ալ մի՛ և նոյն պատասխանը կուտանք։ Երրորդ անգամը լսելով կը ստանանք նոյն հարցումն, որուն բնականաբար կուտանք նոյն ծարաեալ պատասխանն, յուսալով միանգամայն որ չորրորդին հանդիպելու փորձանքէն ազատ պիտի ըլլանք։ Այս անցնող դարձողին «զո՞վ կ'ուզէք» հարցունելը թուի թէ սովորութիւն մ'է լոկ, զի ո՛ և է բարլամէնդականի մը անունը տալով կրնաս անցնիլ, որպէս և ընկերոջս հետ փորձեցինք երկրորդ անգամ ներս մտած ատեններս։ իւրաքանչիւրը բոլ-ոնի տարբեր անուններ յիշելով անցանք, զի մենք ոչ զոք տեսնել կ'երթայինք մասնաւորաբար, այլ կ'ուզէինք տեսնել Բարլամէնդը հաւաքաբար։ ապա ուրեմն պատասխաններս շատ բանաւոր էր։

Արտաքին դռնէն Հասարակաց Տունն առաջացած ատեններս կ'անցնինք չքեղ անցքէ մը, որ սրահի մը բոլոր յատկութիւններն ունէր արդարեւ, զարդարեալ արձաններով և ընտիր սալայատակով և ձեղունով։ Այս մասէն անցած ատեններս ձախակողմիս կը նշմարենք ճաշակաւոր այլ ըստ երեւութին ամայի սրահ մը, ուր այժմ պահապան բոլ-ոնէ զատ ո՛չ զոք կը տեսնենք։ Այս սրահն է Ուէսթմինսթըր Հօլ կոչուածն, որ հին հաճանուն պալատան մէկ մասն էր։ նշանաւոր է իր ուղղահայեաց դիրքովն և հարուստ ձեղունովն, Կ'ըսուի թէ՝ միայն մէկ բացառութեամբ՝ Ուէսթմինսթըր Հօլ Եւրոպիոյ ամենէն մեծ սենեակն է առանց սիւնի։ Անգլիոյ պատմութեան ծանօթ ամէն ոք լսած է անտարակոյս Ուէսթմինսթըր Հօլի անունն։ Անգլիոյ պատմութեան նշանաւոր կարգ մը անձանց դատաւորութիւնն հոս է տեղի ունեցած։ Բիչարտ Բ.ի, Քրոմուէլի, Սըր Թէօմաս Մուրի, Կայֆօքսի և այլոց անուններ այցելուին յիշողութեանը մէջ կը զարթնուն։ Այս սրահին մէջ էր որ Զարլս Ա. իր դատաւորաց առջեւ կայնեցաւ։ Հոս էր որ դատուեցան եօթն եպիսկոպոսներն Սկովտիոյ ապստամբ լորտերն և այլք։ Մի և նոյն սրահի մէջ դատուած վերջին անձն էր Լորտ Մէլվիլ, 1806ին։ Թսկէ վերջը դատարանը Բարլամէնդէն հեռացնելու հարկն տեսնուած էր և առ այդ յատկացուած է այժմ Սթրանտի հոյակապ դատարանն, զորմէ եւս խօսելու առիթն ունենամ թերեւս օրին մէկը։ Ուէսթմինսթըր Հօլ անտարակոյս շատ մը փոփոխմանց ենթարկեալ է այժմ, բայց և այնպէս կ'ըսուի թէ պահած է իր հին դիրքն և ոճը ներքնապէս թէեւ ո՛չ արտաքուստ ըստ որում նոր չէնքերու յաւելումներ եղած են։

— —

Քիչ մը վերը յիշեցի թէ Հասարակաց Տունը մտնելու համար, պէտք է ունենալ մուտքի տոմսակ։ ըսի նաեւ թէ մենք կանխաւ զայդ ճարած ըլլալով այդ հոգէն ազատ էինք։ կ'արժէ սակայն պահ մը կանգ առնուլ Տան գլխաւոր անցքին առջեւ և դիտել թէ ուրիշներ—իմա տոմսակ չունեցողներն—ի՞նչ կ'ընեն։ Լաւ, սոքա տարատարով կը սպասեն անցքին մէջ իրենց այցետումն կամ անուն Բարլամէնդի անդամի մը ղրկելէ վերջ։ Քիչ մը ժամանակ այսպէս սպասելէ վերջ իրարու ետեւէ դուրս կուգան Բարլամէնդեանք տեսնելու համար այցետումնին իրենց ղրկողներն։ Հարկ չկայ անշուշտ յիշեցնել թէ ամէն ոք—ի բաց առեալ օտարազգիք—իր քաղաքի ներկայացուցչի կը ղրկէ իր այցետումը։ Կարճ կապեմ, Բարլամէնդականք կ'առաջանան իւրաքանչիւրն մէյմէկ կողմ և իրենց դիմողին «Հը՛մ, ի՞նչպէս էք»է մը վերջ տոմսակը կուտան և դարձեալ ներս կ'երթան։

Տոմսակնիս բոլ-ոնի մը ցուցնելէ վերջ այցելուաց վերնատունն առաջնորդող սանդուխներէն վեր կ'ելլենք, անուններս և հացէնիս կ'արձանագրենք այցելուաց տոմարին մէջ, կ'անցնինք այցելուաց վերնատունն և կը նստինք ո՛ւր տեղ որ պարապ կը գտնենք։ Մեր հոն գտնուած օր այցելուաց յատկացեալ այս մասն լեցուն էր և ըսին ինձ թէ սովորաբար այսպէս է։ Վերջապէս աւասիկ Հասարակաց Տան մէջն ենք։ Բայց կարծեմ կարեւոր կէտ մը յիշել մոռցայ։—Այս Բարլամէնդը կէս օրէ վերջ սկսելով մինչեւ կէս գիշեր կը նստի սովորաբար, երեկոյեան և կէս գիշերուան նիստերու մէջտեղ դադարով մը կարծեմ։ Մենք գիշերուան նիստին ներկայ էինք։ Տեղս նստելուս պէս աչքս չորս կողմ կը դարձուցեմ և այսպէս կը շարունակեմ անդադար։ Բարլամէնդի անդամքն վարն են, մի քանին ալ քովի վերնատունն։ Հազիւ թէ տեղս նստած եմ և ահա կը լսեմ ձայն մը խորէն։ կը կռահեմ թէ ատենապան մ'է որ կ'ուզղէ Բարլամէնդն։ աւելի յստակ լսելու համար մասնաւոր ճիգէ մը վերջ քանի մը բառեր կը հասնին ականջիս։ ամէնէն յստակ և լաճախ լսած բացատրութիւնս է the right honorable gentlman, the right honorable gentlman, the right honorable gentlman։։։ Բայտնի է թէ ատենապանն մէկու մը վրայ կը յարձակի։ և քիչ մ'աւելի ուշադիր ըլլալով իր խօսուածքին և իր ձախակողմեան դիրքէն ա՛լ դատելով կը հասկնամ որ պարոնն իտալեանական անդամ մ'է և իր «Պատուարժան պարոնը» բացատրութեամբը կ'ակնարկէր տիրող նախարարութեան մէկ անդամին—հաւանօրէն ներքին գործոց նախարարին։ Իրարու ետեւէ խօսք կ'առնուն մի քանի իտալեանցի անդամք եւս, ամէնուն հաչիւն ալ նոյն «Right honorable Gentleman»ին հետ է, հաւանօրէն կանխագոյն համաձայնութեամբ մը։ Այս ատենապանից ամէնէն ալ՝ եթէ շատ չեմ սխալիր՝ բանտարկուելու պատիւն ունեցած են իտալեանական ծանօթ խնդրոյն համար։ Ասոնցմէ մին ըսաւ թէ պիտի պատմէր իր բանտային տպաւորութեանց մի մասն, ամբողջը պատմելու ժամանակ չկար, զի, ըսաւ, չորս անդամ բանտ երթալու պատիւն ունեցած էր արդի կառավարութեան շնորհիւն։ ապա ուրեմն խօսքը իր վերջին—չորրորդ—բանտային տպաւորութեանց վրայ մասնաւորելով խօսեցաւ «հատիկ հատիկ»։

Կրակ ու բոց խօսքեր կ'արձակէ տիրող նախարարութեան դէմ Օ'. պրայըն՝ իտալեանական կուսակցութեան աշխոյժ և նշանաւոր մի գործիչը (facteur)։ Իտալեանցի ատենապանք ամենքն ալ իտալեայի բանտերու արդի դրութեան համար բարւոքում կը պահանջէին։ Եւ իրաւ որ, եթէ մարդ ասոնց խօսքերէն դատելու ըլլայ՝ Իտալիոյ բանտերը խիստ տոհրին և անկարգ վիճակի մը մէջ ըլլալու են։ Բայց, այդ մեզ չվերաբերիր անշուշտ։

Ազակողմեան մը իտալեանցի ներկայացուցչաց կը փորձէ պատասխանել երկու խօսքով և գոհ տեղը կը նստի, մինչ ընդդիմախօսք կը յարուցանէն հնչել իրենց միօրինակ փոգն՝ «The right honorable gentleman, the right honorable gentleman»։

Նպատակս բոլորովին դուրս է անշուշտ մտնել ժողովոյն ներկայացեալ խնդրոց մէջ։ առանց ժողովոյն օրակարգին այլ եւս ականջ կախելու, աւելի հետաքննին այօք չորս կողմն կը նայիմ Ա.Է-Էլի ընթերցողաց համար բան մը գտնելու փափաքով։

Սրահը —House of Commons— 62 ոտք երկայն, 45 ոտք լայն և 41 ոտք բարձր է։ (թուանշանները պաշտօնական տեղէ փոխ կ'առնում անշուշտ, զի աչքս շատ բարակ հաշիւներու վարժ չէ)։ Երկու կողմէն ունի վեցական պատուհան, գունաւոր ապակեօք և նրկարներով զարդարուած։ Պատերուն վրայ չկան մասնաւոր զարդարանք, պարզ են բոլորովին, ցուցնելու համար թերեւս թէ գործի տեղ է այդ և ո՛չ զուարճութեան։ Սրահին մէջ տեղն դրուած է երկար սեղան, վրան քանի մը շարք գրքեր և այլն, որք հաւանօրէն Տան օրէնքներն և հին ատենագրութիւնները կը պարունակեն։ Սեղանին գլուխը կան երեք աթոռներ, երկուքն ատենադպրաց համար և երրորդն ալ կարծեմ նախարարութեան գլխաւոր ներկայացուցչին համար։ Ասոնց ետեւն է նախարարապետական գահն, որ իմ հոն եղած ատենս կը փայլէր իւր թափուրութեամբը։ Այս գահին ճչդդ վրան է Մամլոյ ներկայացուցչաց վերնատունն և ասոնցմէ վերն ալ այցելուհեաց վերնատունն։ Այցելուհեաց սոյն մասը վանդակապատ է եւ չեմ կարծեր որ խեղճ կիներ շատ նախանձելի դիրք մ'ունենային ըստ որում ես եմ եղած տեղէս՝ առանց վանդակապատի՝ դժուարաւ կրնայի խօսողներուն դէմքը տեսնել։ Հիմայ հետաքրքրութիւնս կը հանդարտի, քանզի ներս մտածիս պէս զարմացայ երբ չուրջս նայելով չդտայ լիգական դէմքեր։ Ձիշդ չգիտեմ թէ կիները վանդակապատով մը անջատելու նպատակն ինչ է։ Թերեւս հին բարի մարդիկ խորհած են թէ կանանց համար փորձութիւն կայ խօսիլ Բարլամէնդի երիտասարդ անդամից սրտին եթէ վանդակէն դուրս ըլլան։ Այս էր բացատրութիւն մը զոր ստացայ մէկէ մը եւ զոր հաւատարմարար ընթերցողին ներկայացնելու քաջութիւնն ունեցայ։ Ինչ որ ալ ըլլայ բացատրութիւնն՝ իրողութիւնն այս է։

Անդամց համար կան նստարաններու շարքեր, որոց վրայ՝ եթէ չեմ սխալիր՝ նշանակուած էր իւրաքանչիւրին տեղն։ Զարմանալի կէտը սա է սակայն որ անդամց յատկացեալ նըստարանները 476 հոգի միայն կ'առնուն եղեր մինչ ամբողջ անդամց թիւն է իբր 650։ Իմ ներկայ գտնուած նիստի միջոցին տեղի համար դժուարութիւն չկար, զի առանց չափազանցելու վստահ եմ որ 40 է աւելի անդամք ներկայ չէին և ոչ մէկ ատեն, հոն գտնուած ամբողջ միջոցիս։ Շարունակ եկող գացող անդամներու թիւնը չգիտեմ։ Լսած էի արդէն թէ այս էր Բարլամէնդի անդամց ընդհանուր սովորութիւնն։ Երբ կայ մասնաւոր խնդիր մը, այն ատեն միայն ստուար թուով երեսփոխանք ներկայ են և երբ կենսական խնդրոյ մը վրայ քուէարկութիւն կայ յայնժամ ամէն ոք կ'աշխատի ներկայ գտնուիլ։ Շարունակ սրահն երթեւեկող անդամք հաւանաբար ներս կուգային տեսնելու համար թէ գործը ի՞նչ ջուրի վրայ էր։ անդամց մեծ մասն անտարակոյս, որպէս ամէն տեղ նոյնպէս և ատ, մեքենաբար կը գործէ և կը չարժի ընդ հրամանատարութեամբ իրենց առաջնորդաց։ Վարժ գօրքերու պէս սոքա եւս կը հասկնան իրենց հրամանատարի նշանը։

Շիտակն ըսելով Անգլիոյ Բարլամէնդին նկատմամբ ունեցած գաղափարս տեսածէս անհունապէս տարբեր էր և շատ աւելի բարձր։ Այս բնական է թերեւս։ Իլրոյ լսածներուս նկատմամբ յաճախ յուսախաբութեան կ'ենթարկուինք երբ իրականը կը տեսնենք։ Լաւ կը յիշեմ թէ նըմանօրինակ տպաւորութեանց ներքեւ դուրս կ'ելլէի տարիներ առաջ երբ զառաջինն ներկայ կը գտնուէի Կ. Պոլսոյ Հայոց Ազգային Ժողովոյ մէկ նըստին։

Բանիցս յիշեցի սրբազան Թ-ի-ն այս առթիւ։ Հոս լինելու էր Թ-ի-ն և անտարակոյս շատ շատ բան պիտի գտնէր սքանչելապէս նը. կարագրելու և քննադատելու համար իր ճկուն գրչովն։ Կը յիշեմ իր քնացող ծերուկն։ Է՛հ, մխիթարուինք, հոս քնացողներու թիւն մէկէ բացարձակապէս աւելի է։ Կը նշմարեմ ծերունի բարլամէնդական մը որ տեղի մասին աւելի նպաստաւոր ընտրութիւն մը չէր կրնար ընել։ արահին մէկ մութ կողմը, հանդարտ, անվրդով կը նիրհէ, անգութ իտալեանցի երեսփոխանք մերթ ընդ մերթ ընդմիջելով իր քունը, և այդ ալ ոչ թէ իրենց բարձր կամ շարունակ խօսելուն հաւանութեամբ։ Ամենքս ալ լսած ենք թէ Անգլիոյ խորհրդարանն ունի երկու գլխաւոր մաս։ մին է Լորտերու Տունն և միւսն ալ՝ Հասարակաց Տունը։ Լորտերու տունը—House of Lords — քիչ մը անմերձենալի է հասարակ ժողովրդեան համար, ըստ որում ատոնց—Լորտերու—նիստերուն ներկայ գտնուելու համար տոմսակ կարելի է ստանալ Լորտերէ միայն։ Բայց, սպասելով որ օր մը ալ Լորտերու ժողովին ներկայ գտնուելու բաղդն ունենամ, կ'անցնիմ նկարագրել Հասարակաց ժողովն, ուր մտնել աւելի դիւրին է հասարակութեան, որով և ինձ։

Այցելուաց յատկացեալ արտաքին դռնէն կը մտնենք ներս։ Բոլ-ոնը կը հարցունէ թէ զո՞վ կ'ուզենք։ բարլամէնդականի մը անունը տալով կ'անցնինք։ քիչ մ'անդին անցքին մէջ դարձեալ կը հանդիպինք ուրիշի մը։ ասալ մի՛ և նոյն հարցումը կ'ուղղէ, սոսը ալ մի՛ և նոյն պատասխանը կուտանք։ Երրորդ անգամը լսելով կը ստանանք նոյն հարցումն, որուն բնականաբար կուտանք նոյն ծարաեալ պատասխանն, յուսալով միանգամայն որ չորրորդին հանդիպելու փորձանքէն ազատ պիտի ըլլանք։ Այս անցնող դարձողին «զո՞վ կ'ուզէք» հարցունելը թուի թէ սովորութիւն մ'է լոկ, զի ո՛ և է բարլամէնդականի մը անունը տալով կրնաս անցնիլ, որպէս և ընկերոջս հետ փորձեցինք երկրորդ անգամ ներս մտած ատեններս։ իւրաքանչիւրը բոլ-ոնի տարբեր անուններ յիշելով անցանք, զի մենք ոչ զոք տեսնել կ'երթայինք մասնաւորաբար, այլ կ'ուզէինք տեսնել Բարլամէնդը հաւաքաբար։ ապա ուրեմն պատասխաններս շատ բանաւոր էր։

Արտաքին դռնէն Հասարակաց Տունն առաջացած ատեններս կ'անցնինք չքեղ անցքէ մը, որ սրահի մը բոլոր յատկութիւններն ունէր արդարեւ, զարդարեալ արձաններով և ընտիր ս

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

1

ՆՕՐԹՀՐԷՆ ԷՇԽԱՐՔԱՅ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 3,781,300
ՀԱՍՈՅԹ 1889 ՏԱՐԻՈՅ 989,400

ՆՕՐԹՀՐԷՆ ԷՇԽԱՐՔԱՅ ԵՎ ՄԷՐՔԸՆԹԱՑԼ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 10,075,212
ՀԱՍՈՅԹ 1889 ՏԱՐԻՈՅ 2,170,355

Ընկերութիւնքս Պոլսոյ մէջ ունեցած Միացեալ Գործակալութեան միջոցաւ հրդեհի դէմ ամէն կարգի վտանգաւոր ապահովագրութիւններ ի գործ կը դնեն չափաւոր գնով, և իրենց ցոյց տուած դրամական երաշխաւորութեամբ մեծ գումարներ ապահովագրողաց կրնան վստահաբար զիրենք ներկայացնել. նաև իբր ապացոյց իրենց հաստատութեան, միայն հրդեհի հիւրդին համար մինչեւ ցարդ տուած ընտանեաց 20,000,000 Անգլիական Ոսկին կ'անցնի։

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐԻԹԱՅՄ

ԴՐԱՄԱԳԼԻՈՒԽ Անգլ. Ոսկի. 500,000 ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ Անգլ. Ոսկի 102,345

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ շոգենաւուց և առագաստանաւուց մէջի ապրանքներն և դրամածրարներն խիստ օգտակար պայմանաւ։ Գնոց և այլոց վրայ տեղեկութիւն առնուլ ուզողք կը հրաւիրուին դիմել Ղալաթիա Գօմիսիոն խանի անկիւնն երկաթէ կամրջին վրայ նայող սենեակն, առ ԳԱՌՆԻԿ Յ. ՍԵՐՈԲԵԱՆ Գործակալ և Պոլսոյ վերոյիշեալ երեք Ընկերութեանց

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՖԷԼԻՐԻ

Թէլ Թիմուր տէմէթ էքի եիւզ օն, պէհէր գանթարը ճէտիտի եիւզ ալթմըշ զուրուշ։

Թիմուր չէնպէր տէմէթ օն սէքիզ, պէհէր գանթարը ճէտիտի եիւզ ալթմըշ զուրուշ։

Թիմուր սաճ տէմէթ եիւզ էլլի պէշ, պէհէր գանթարը ճէտիտի եիւզ ալթմըշ զուրուշ։

Էվրօբաքեարի գազմա ատէտ իւչ պին, պէհէրի օն զուրուշ։

Պիր սէնէտէ լիւզումի մրգտարը ալընաճագ գէօլանլըգ ալթը նէվ քէթէն վէ բամուգ չէրիտլէր։

Անպարը մէգքիւր իչուն միւնագասաեա գօնուլան պալէատէ մուրագամ ալթը գալէմ թիմուր վէ սայրէ ֆիլթթը մուրադգամալէր իլէ թալիպլէրի էօհտէսինտէ օյուզ ադօսթօսըն ալթընճը կիւնիւ գարարը գանթիլէրի վիրիլէճէկինտէն իթայա թալիպ օլանլարըն մագամը Սէրասքէրի լէվազիմաթ տաիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

2 ադօսթօս 1890 172
Նօ. 29 2—3

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՖԷԼԻՐԻ

Հայվանաթը միրիւէ իչուն միւպայեա օյունճաղը իլան գէլանան եիւեիրմի պիր պին ճէտիտ գանթաը սամանէրն պէհէր գանթարը եիրմի զուրուշա թալիպի էօհտէսինտէ օյուզ ադըսթօսը բումինն սէքիզնճի կիւնի գարարը գանթիսի վիրիլէճէկի վէ իրթէսի կիւնի եիւզտէ պէշ թէնգիլի գապալ օյունճաղը ճիհէթիլ իթմաստնա թալիպ օյանլարըն մագամը Սէրասքէրի լէվազիմաթ տաիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

3 ադըսթօս 1890 173
Նօ. 30 2—3

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՖԷԼԻՐԻ

Կիրիտ ֆիրգասընա կէօնտէրիլմէք իւզրէ պէշ պին չուվալ տագիդին սէհէր գէլէսի գէրդ սէքիզ վարա վէ տէօրթ եիւզ պին գէլէ արփանին պէհէր գէլէսի եիրմի սէքիզ վարայա թալիպլէրի էօհտէսինտէ օյուզ ադօսթօսըն տէօրթունճի ճիւմա իրթէսի կիւնի գարարը գանթիսի վիրիլիպ ալթընճը բարար իրթէսի կիւնի եիւզտէ պէշ թէնգիլի գապալ օյունճաղընտան պու ֆիլանթարան թէնգիլ իլէ թալիպ օյանլարըն մագամը Սէրասքէրի լէվազիմաթը ուժմիլէ տաիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

1 ադօսթօս 1890 470
Նօ. 27 2—3

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՖԷԼԻՐԻ

Շամը չէրիփ, վէ Հալէպ վէ Համա վէ Հումսոյա պուլունան ասաքիրի Շահանէ իտարէսի իչուն սէնէյի մալիյէ իլուլընտան իթիպարէն պիր սէնէլիք օլարագ միւպայեա օյունճաղ էրզագ վէ սաիրէնին պուրաճա իթասընա թալիպ օյանլարըն թարիխը իլանտէն իթիպարէն պիր հաֆիթայա գատար մագամը Սէրասքէրի լէվազիմաթը ուժմիլէ տաիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

1 ադօսթօս 1890 471
Նօ. 28 3—3

ԻԼԱՆ

Այս Սոֆիա ճատատէսինտէ Սագա չէշմէսի թիթիսալինտէ մուգատտէմա իրանլըլար թարաֆընտան թէքբէ վէ մէքթէպ ինչասը իչիւն իրթիբա օյունճան Մուսթաֆա պէյ գօնագը Նամը իլէ մասրուֆ օն պիր պին տէօրթ եիւզ զըրա ամթիգ արասը հավի գատիմ պինա սամթըմադտա տըր.

Մէգքիւր արա էէրէ Պաթան մանայլէսինէ մախսուս օյան «ուտան մատա պիր մասուրա մալ լէզիգի տաիսի հավի օյուզ շիմսիլիք էքի պին օսմանը լիրասընա թալիպի պուլունտրզընտան իչպուլ թէմմուզը բումինն իպիթասընտան ալթմշ պիր կիւն խիթամընա գատար էմրի մուզայիսէսինէ տէվամ օյունճաղ տըր։

Միւատէթի մէգքիւր զարֆընտա թալիպի պուլունան զէվամթը վայիտէ խանընտա Իսան թիւճմարը միհէթէրարընտան էմին իւլ թիւճար Համի Միրզա Շէհի ագատա եախսոտ ենէնէ մէգքիւր խանտա «Ալթթէր» զուզէլտասը իտարէսինէ մէրասամաթի պուլուրմալարը իլան օյունուր։

209 15—30

ԴԵՂ ՋԵՐՄԻ ԵՒ ՏԵՆԴԻՑ

Տօքթոր Ա.էրի Ջերմային հիւանդութեան, այս դեղն՝ որ անթառն բաղադրութիւն մի է զուտ բուսեղինից, է գառնամամ և ազդու կաղդուրիչ. ամեն տեսակ ֆիզիքական խանգարմանց, որ յառաջ կուգան ճաթճաթուտ վայրերու ջերմոտ կլիմայից վատ ու ապականեալ օդերէն, որուն օգտակարութիւնն և ապաքինիչ ազդ յայտնութիւնն երաշխաւորեալ է նորա անշամար ադդեանցը ստոյգ գործութեամբն։ Այս ֆիզիքական խանգարումներն յառաջ կուգան օրին մէջ լողացող թունաւոր անբաղմաբնի նիւթոց միջոցաւ, որք թոքերէն անցնելով կը մտնեն արեան մէջ, կը խանգարեն լեարդն, և յառաջ կը բերեն տեսակ տեսակ ջերմեր և տենդեր, և արեան թունաւորումն. որոց ասանունները տրուած է ջերմն և տարսուա, թիզդուն ջերմ, պարբերական ջերմն, ընդհատեալ ջերմն մագաչին տենդ և հրատապ տենդեր։

Թունաւորեալ օդերէ պատճառեալ հիւանդութիւնք կը պատահին այն տեղեր ուր մթնոլորտն ապականեալ և թունաւորեալ է ճահիճներէ կամ ճաթճաթուտ վայրերէ բուրեալ մահաշունչ նիւթերով, կամ բաց աղբանոցներէ և տյանների ծակտիկներէն ելած թունաւոր կազերով, զորս մարդիկ կը ծծեն շնչառութեամբ։

Ա.էրի ջերմն ու տենդից դեղը կը ջնջէ այդ գուանաւոր նիւթոց կամ կազերու ազդեցութիւնն և գոյս կը վանէ զայն մարմնոյն մէջէն, որոյ գործածութիւնն ասուգապէս անվտանգ և անվնաս է և օգուտն ստոյգ, միայն թէ տրուած հրահանգից համամատ գործածուի։ Կը ծախսուի Մինասեան և ընկերաց Ամերիկեան վաճառատան մէջ ի Ղալաթիա։ Պոլսոյ։ 203

COMP RUSSE

DE NAVIGATION A VAPEUR ET DE COMMERCE

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՒԱՐԿՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՈՒՐԻ

Շաբթուան երթեւեկութիւնք

Օր	յասալ	ԺԱ. Ը.Ե.	ելք	տեղը	շրջանաձ
Բշ.	6,18		Եր.	Օտէսա	
Գշ.	7,19	5 Եր.		Աղեքսանդրիա	
Դշ.	8,20	10 Ա.		Անատօլու	
Դշ.	8,20	10 Ա.		Սեվաստոփոլ	
Եշ.	9,21	2 Եր.		Օտէսա	

Մանրամասն տեղեկութեանց համար դիմել առ Գործակալութիւնն Ռուսական ընկերութեան ի ՔիրէՀ Գարու։ 10

Արտօնատէր Ս. ՏԱՄԱՏՅԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ, ՊՐՈՇՈՒՐԱՆԵՐ ԵՒ ԳԻՐՔԵՐՈՒ

ԼԱ ՌՈՒԱՆԷԶ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

ՀԻՄՆԵԱԼ Ի 1837

Կեդրոնատեղի՝ 18, Սէն-Մառք փողոց, Բարիզ

Դրամագլուխ,	4,000,000	Գանձելի հասոյթք և պահեստի դրաս	3,900,000
Տարեկան հասոյթ	1,150,000	Վճարեալ վնասներն իբր	30,000,000

Ընկերութիւնը կ'ապահովագրէ ամեն տեսակ կ'ալուածներ, վաճառք և կարասիք, նպաստաւոր պայմաններով և չափաւոր գներով։

Աւելի ընդարձակ տեղեկութեանց համար դիմել ի գրասենեակ ընդհանուր գործակալութեան, Ղալաթիա, Մահմուտիէ փողոց, թիւ 2, Ճերէմեան խան, Դամինտոյի Պանգային դիմաց։

94 Ընդհանուր գործակալք Թուրքիոյ ՍԻՄՈՆ ՔԱՑՈՒԼԵԱՆ և ԸՆԿ.

ՍԱԼԻԴ ՍԸՏԳԸ

ՊՈԼԻՍ, ՍՈՒԼԹԱՆ ՊԱՅԱԶԻՏ, ՕԴՆՈՒԼՈՒՐ ՊԱՆԸ ԹԻՒ 61

Արանց, կանանց և տղայոց համար ամեն կարգի գեղեցիկ ու դիմացկուն կոշիկներ կը պատրաստուին Ֆրանսական առաջնակարգ ապրանքներէ։ Այս խանութը դիմող յանախորդք մեծապէս գոհ պիտի լինին մանաւանդ գներու ժանանութենէն։ 2 թիւէն 4 թիւ կոշիկներու կարով պատրաստուածները հինգ ղրշ աւելի պիտի ըլլան փայտէ գամով պատրաստուածներէն։ 4 թիւէն 6 թիւ համար 5 ղրշի յաւելում մը պիտի ըլլայ այդ տարբերութեան վրայ։

Ղրշ.	տեսակ	Ղրշ.	տեսակ
85	ամեն տեսակ կարով պօթին կալոշ	33	կնոջ մուճակ
52	սկարբին կարով	40	պալատական կալոշ
140	կալոշով մոյկ կարով	70	կնոջ համար պօթին կալոշ
65	պօթին կարով	45	16 թիւէն մինչ 21 թիւ պօթին կալոշ տղայոց համար
80	մէստ կալոշ գամով	150	թէլաթին և ուղտի մորթէ մոյկ
140	ամեն տեսակ մոյկ		
160	փայլուն մորթէ մոյկ		

Տայոց յատուկ կոշիկներու 21 թիւէն վեր եղածներուն համար հինգ ղրշի յաւելում մը պիտի ըլլայ։ Յատկապէս յանձնարարուած կոշիկներու համար հարիւրին տասը յաւելում մը պիտի ըլլայ այս գնոյն վրայ։ 113 1—24

EMULSION SCOTT

(ՍԿՈՏԻ ՕՀԼԸԲԷԿ)

ՄՈՐԻՒ ՁԿԸՆ ՅՈՒՍ ԻՒՂ

Իբրեւ՝ ոչ թէ շատ ի սոյոյ

Պատրաստեալ Ջեռամբ ՍԿՈՏԻ և ՊՕՈՒՆԻ, ի Նիւ-Եորք։

Կաթին չափ ախորժահամ է

Մորիւ ձկան հում իւղի բոլոր յատկութիւններէն զատ, հիպոֆոսֆիդներու յատկութիւններն ալ ունի

Կը բուժէ թոքախտը
Կը բուժէ անարիւնութիւնը
Կը բուժէ խոլերը
Կը բուժէ հաղը, ցրտաութիւնները
Կը բուժէ ընդհանուր ակարութիւնը
Կը բուժէ մանկանց ճոզաճութիւնը

Բժիշկներէն ընդունուած է, ախորժ համ ու հոտ ունի, դիւրամարս է, և ամենէն փոփոխ ստամոքսները կը տանին զայն։

Կը վաճառուի գլխաւոր դեղավաճառաց և դեղագործաց քով։

Գործակատարք ի Կ. Պոլիս. ՀԱՄԱՐԵՐ ԵՒ ՀԻՐԶԼԻ 105

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՀՈՏԱԼԻՏՆԵՐ

ՔՐԱՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ, 117, ՆԻՒ ՊՈՆՏ ՍՏՐ. ԼՈՆՏՈՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ

ԼԻ ԺՈՒԱՅՈ ՏԸ ԼԱ ԳՈՒՌՈՆ, Նոր աբանելի հոտ
ՔՐԱՊ ԷՖԷԼ ՊԼՈՍՍՈՄ, վարդի խնձորենւոյ ծաղիկք
ՋԱՐԻՆԼԱ, Ռուսական գոգանոյշ հոտ
ՀՈՒԱՅԹ ԼԻԼԱՔ, ճերմակ եղիճանի
ԳՈՐԻԼԼԱԲՍԻՍ, Նորելուկ
ԲԱՅՍՊՍ ՎԱԼԼԻԷ, Հնշտաբոյր
ԱՍՖՈՏԷԼ, ՕՐԻՒԻԵԱ, ՁԻՒՂ, և Հ.
ՀՈՒԱՅՏ ԷԼԼԻՈԳՈՐ
ԷՍ. ՊՈՒՔԷ
ՃՈՒԹԻ ԳԼԸՊ
ՕՐՈՒՈՆԱՔՈ
ՎԻՈԼԷԹ
ԻԼԱՆԿԻԼԱՆԿ
ՄԻԼՖԼԷՈՌ
ՃԷՐՄԱԿ ՎԱՐԴ և Հ.

«Քրապ էֆէլ Պլոսսմսի սաթիւ, Լանտոնի Քաւբդ լրագիրը կ'ըսէ. «Եղանակին ամենէն նորելուկ հոտերէն գերազանց կը համարիցք Քրապ էֆէլ Պլոսսոմը, Լանտոնի Քաւբուն ընկերութեան. կը ծախսուի թագի ձեւով խիցեր ունեցող շիշերու մէջ։ Միւս բոլոր տեսակները կեղծ են։

ԼԱՎԱՆՏԸՐ ՍԱԼԴՍ, անգլիական ազգ լրագրագրաց — «Վայելուչ նորելուկ արգուզարդի սեղանի համար. Լաւագոյնի գերազանց անուշահոտութիւն։ Եթէ շիշը մէկ քանի վայրկեան բաց թողուս, անհետանին օդը կը մաքրուի և կը զովանայ։» Ալֆրէտ կ'ըսէ Լանտոնի «Տիկնանց Լրագիրը»։ Գերազանց պատման մը է ընդգէմ գլխու ցաւերու, հոգսաբեր են։ Կը ծախսուի թագի ձեւով խիցեր ունեցող կանաչ շիշերու մէջ։ Միւս բոլոր տեսակները կեղծ են։

ՕՐԱԼԻՆ, փոշի։ Տիկին Աուելինա Բաղդի կը գրէ. «Գոհութեամբ կ'ըսեմ թէ ձեր Օրալինը շատ գերազանց կը գտանեմ. մարդեն վրայ կը թողու շատ հաճելի ապատրաստութիւն մը։» ԱՏԵԼԻՆԱ ԲԱՂԴԻ։»

ՆՈՒՐԲ ՕՃԱՌՆԵՐ վաստի խնձորի ծաղիկներով. Սամսն Զարիմա, Սամսն Լիլա Պլան, Սամսն Ռոզ Անկլէդ, վիոլէդ անկլէդ։ Անգլիական Քաւբնեի ջուր, Անգլիական լավանդայի ջուր, Քոլոն Քրէմ և պլէն։

ՇԱՆԹԱՀԱՐՈՂ ԹՈՐՏ ԹՐԱՑԲ

ԳՈՒՍՈՅԻ ԿՈՏՈՐԻԶԸ

Կ'ոչնչացնէ մուկ, խըլուրդ, կուզ, ադուէս, եւ կրծողներու ամէն դասը։

Ուրիշ ամէն արտադրութիւններէ գերազանց։ Անվնաս յայտնութիւն։ Առէք եւ դատեցէք։

Միակ արտադրութիւն որ չպարունակեր ո՛չ փոսֆոր, ո՛չ արսենիք, ո՛չ սդրիքնին, ո՛չ [illegible], ո՛չ [illegible]։ Ո և է վտանգ չունի ընտանի անասնոց համար։

Բարիզի 1889ի Ցուցահանդիսին մէջ առաջին մրցանակ եւ ոսկի շքադրամ

ԱՆՈՒԱՀԱՆ ԿԵՐՈՎ, ԿՐՆՈՑ ՊԱՀՈՒԻ,

ԳՈՐԾԱՏՈՒԹԻՒՆԸ ԴԻՒՐԻՆ ԱՐԴԻՒՆՔԷՆ ԱՊԱՀՈՎ

Անիրկա և աննման միջոց բնաջինջ ընելու համար կրծող անասուններն որք ամէն բան կ'ոչնչացնեն և կը լրանեն տուներու, հիւանդանոցներու, զրանոցներու, ագարակներու, մաքսատանց, նաւարանաց, ոչ է հասատաութեանց, գործարաններու և գաղտորեից մէջ։

1889 գեկտեմբեր 24ին, Լիմերիկի [Անգլիա] նահանգին բնակարանները և գաղտերը արշաւեցին միլիոնաւոր մուկեր, որք մինչեւ իսկ տղաքն [illegible] կը խանձէին։ Լիմերիկ նահանգային խորհուրդը, ժողովի դուռ մարկով ամենալ գեկտեմբեր 2ին, արշեսանց և երկրագործութեանց վնասարեր այդ անասունները ոչնչացնելու համար ընդունեց ԹԻՆ ԹՐԱՑԲ անունն բա՛ ադրութիւնը, որ մէկ քանի օր յետոյ գիտական ճշմարիտ յաջողութիւն մը ունենալ և բնաջինջ ըրաւ անասունները։

Թուրքիոյ, Պարսկաստանի, Իտալիոյ և Յունաստանի համար միակ կեդրոնատեղին է ԷՖՖՈՒՆԴ ՔՈՒԼԱՆ, անգլիական ընդհանուր մթերանոց, 95, 97, Եիւքսէքս-Գալաթասրայ, Ղալաթիա, Կ. Պոլիս։ 10

ՇԻՐՔԻԹԻ ԽԱՅՐԻՅԻ

ԿԻՐԱԿՆՕՐԵԱՅ ԺԱՄԱՆԱԿՈՒՅՑՈՒՑ 12

1890 ՄԱՅԻՍ 17 ՀԻՆԵԾԱԲԹԻ ՕՐԷՆ ՍԿՍԵԱԼ ՄԻՆՉԵՒ ՃՇՄԱՐ ՅՆՕՐԻՆՈՒԹԻՒՆ

Վաղորդեան ելնող շրջանաւներ

11 — Աբենալ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիք.
11 — Եէնիմ. Մէզ. Պէյիւք. Թարպ. Եէնիք. Միրկ. Ի. Հիսար Պէպէք Ասնավ. Գուրուչ. Սրթ. Պէշիքթաշ
11 20 Վանիք. Զէնկէյ. Պէյլէր. Գուզկ. Պէշիք.
11 40 Պէյգօզ Բաշտակ. Զուպդ. Գանլ. Ա. Հիսար Գանտա. Վանիք. Զէնկ. Պէյլ. Գուզկ.
11 45 Ի. Ա. Գավագ Եէնիմ. Մէզար. Պէյիւք. Թարպ. Եէնիք. Միրկ. Ի. Հիսար Պէպէք Ասնավ. Գուրուչ. Օրթա. Պէշիք.
12 15 Պէյիւք. Թարպ. Պէյգօզ Բաշտակ. Զուպ. Գանլ. Ա. Հիսար Գանտա. Վանիք. Զէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Պէշիքթաշ
1 — Եէնիմ. Մէզպ. Պէյիւք. Թարպ. Եէնիք. Աթէն. Միրկ. Պոյաճ. Ի. Հիսար Պէպէք Ասնավ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշիքթաշ
1 30 Եէնիմ. Մէզպ. Պէյիւք. Թարպ. Պէյգօզ Բաշտակ. Զուպ. Գանլրճ. Ա. Հիսար Գանտա. Վանիք. Զէնկէյ. Պէյ. Գուզկ. Պէյիք.
2 — Եէնիմ. Մէզպ. Պէյիւք. Թարպ. Եէնիք. Միրկ. Պոյաճ. Ի. Հիսար Պէպէք Ասնավ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշիք.
2 50 Եէնիմ. Մէզարպ. Էշօիւք. Թարպ. Պէյգօզ Բաշտակ. Զուպդ. Գանլրճա Ա. Հիս. Գանտալ. Վանիք. Զէնկ. Պէյլէր. Գուզկ. Իսակ.
3 — Եէնիմ. Մէզարպ. Պէյիւք. Թարպ. Եէնիքեօյ Աթէնէա Միրկ. Պոյաճ. Ի. Հիսար Պէպէք Ասնավ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկ.
3 30 Եէնիմ. Մէսարպ. Պէյիւք. Թարպ. Պիյգօզ Բ. Պահճէ Զուպդ. Գանալ. Ասնավ Զէնկէյ. Պէյլէրպ. Գուզկ.
4 — Եէնիմ. Մէզարպ. Պէյիւք. Թարպ. Պէյգօզ Բաշտակ. Զուպ. Գանլ. Ա. Հիսար գանտալ. Վանիք. Զէնկ. Պէյլէր. Գուզկ. Պէշիքթաշ
4 15 Եէնիմ. Մէզարպ. Պէյէ.ք. Թարպ. Եէնիք. Աթէնէա Միրկ. Պոյաճ. Ի. Հիսար Պէպէք Ասնաս. Գուրուչ. Օրթաք Պէշիքթաշ
5 45 Եէնիմ. Մէզարպ. Պէօյիւք. Թարպ. Եէնիք. Աթէն. Մէրբ. Պոյաճ. Ի. Հիսար Պէպէք Ասնավ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիք.
7 — Եէնիմ Մէզարպ. Պէյիւք. Թարպ. Պէյգ Բաշտակ. Եէնիք. Միրկ Գանլրճ. Ի. Ա. Հիսար Գանտալ. Ասնավ. Զէնկէյ. Պէյլ. Օրթաք. Գուզկ. Պէշիք. Իսակ.
7 30 Ա. Ի. Գավ. Մէզպ. Պէյիւք. Թարպ. Եէնիք. Միրկեան Ի. Հիսար Պէպէք. Ասնավ. Օրթաք. Պէշիկ.
8 45 Եէնիմ Մէզպ. Պէյիւք. Թարպ. Պէյգօզ Բաշտ. Զուպ. Գանլ. Ա. Հիսար Գանտա. Վանիք. Զէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Իսակ.
9 — Եէնիմ. Մէզարպ. Պէյիւք. Թարպ. Եէնիք. Աթէն. Պոյաճ. Ի. Հիսար Պէպէք. Ասնավ. Գուրուչ. Օրթաք Պէշիկ.
9 20 Մէսարպ. Պէյիւք Թարպ. Պէյգօզ Զուպդ. Պոյաճգ. Եէնավ. Պէյլէր. Պէշիք.
10 — Եէնիմ. Մէզարպ. Պէյիւք. Թարպ. Եէնիք. Միրկ. Ի. Հիսար Ասնավ. Օրթաք. Պէշիկ.
10 30 Եէնիմ. Մէզարպ. Պէյիւք. Թարպ. Եէնիք. Պոյաճ. Ի. Հիսար Պէպէք Ասնավ. Գուրուչ. Օրթաք Պէշիքթաշ
10 45 Եէնիմ. Մէզարպ. Պէյիւքաբէրէ Թարպաեա Պէյգօզ Բաշտ. Զուպ. Գանլ. Ա. Հիսար Գանտա. Վանիք. Զէնկէյ. Պէյլ. Գուզկ. Իսակ.
11 — Մէզպ. Պէյ. Թարպ. Եէնիք. Պոյաճ. Ի. Հիսար Ասնավ. Օրթ. Պէշիք
11 15 Ասնավ. աբ. Պէշիքթաշ
11 30 Մէսարպ. Պէյիւք. Թարպ. Եէնիք. Պոյ. Ա. Ասնավա. Օրթաք. (ոչ մինչև կասարք)

Կանաչարքի դիմող շրջանաւներ

12 — Պէշիք. Օրթ. Գուր. Ասնավ. Պէպէք Ի. Հիսար Պոյաճ. Միրկ. Եէնիք. Թարպ. Պէյիւք. Մէզպ. Եէնիմ.
1 — Պէշիքթ. Օրթաք. Գուրչ. Ասնավ. Ի. Հիսար Պոյաճ. Եէնիք. Թարպ. Պէյգ. Մէզպ. Եէնիմ.
1 45 Իսակ. Գուրչ. Պէյլէր. Զէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար Գանլրճա Զուպդ. Բաշտակ Պէյգօզ Թարպ. Պէյիք. Մէզարպ. Եէնիմ.
2 — Պէշիք. Օրթաք. Ասնավ. Եէնիք. Թարպաեա պէյիւք. Մէսարպ. Եէնիմ.
2 45 Պէշիք. Օրթ. Գուր. Ասնվ. Պէպէք Ի. Հիսար Միրկեան Եէնիք. Թարպ. Պէյիւք. Մէզպ. Եէնիմ.
2 45 Գաապաթ. Իսակ. Պէշիք. Գուզկ. Օրթ. Պէյլ. Զէնկէյք. Ասնավ. Գանտ. Ա. Ա Ի. Հիսար Գանլրճ. Միրկ. Եէնիք. Բաշտակ. Պէյգ. Թարպ. Պէյիւքտա. Մէզարպ. Եէնիմ.
3 — Պէշիկ. Օրթաք. Գուրչ. Ասնավ. Պէպէք Ի. Հիսար Պոյաճ. Աթէնէա Եէնիք. Թարպ. Պէյիւք. Մէզարպ. Եէնիմ.
3 30 Իսակ. Գուզկ. Պէյլ. Զէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար Գանլ. Զուպ. Բաշտ. Պէյգզ Թարպ. Պէյիւք. Մէզարպ. Եէնիմ.
4 — Պէշիքթ. Օրթաք. Գուրուչ. Ասնավ. Պէպէք Ի. Հիսար Պոյաճ. Աթէն. Եէնիք. Թարպ. Պէյիւք. Մէզարպ. Եէնիմ.
5 — Իսակ. Պէշիք. Օրթ. Գուր. Ասնվ. Պէպէք Ի. Հիսար Միրկ. Եէնիք. Թարպ. Պէյիւք. Մէզպ. Եէնիմ. Ի. Ա. Գավագ
5 50 Պէշիք. Օրթաք. Ասնավ. Ի. Հիսար Միրկեան Զուպդ. Եէնիք. Պէյգզ Թարպ. պէյիւք. Մէսարպ. Եէնիմ.
6 15 Գաապաթ. Իսակ. Պէշիք. Գուզկ. Օրթաք. Ասնավ. Պէպէք Ի. Հիսար Միրկ. Եէնիք. Թարպ. Պէյիւք. Մէզպ. Եէնիմ. Ի. Ա. Գավագ
7 15 Պէշիք. Իսակ. Գուզկլուն. Օրթաք. Պէյլէր. Զէնկէյ. Ասնավ. Գանտալ. Ի. Հիսար Պոյաճ. Գանլրճա Եէնիք. Թարպ. Պէյիւք. Մէզպ. Եէնիմ.
8 30 Պէշիքթաշ Օրթ. Ասնվուտ. Պէպէք Ի. Հիսար Միրկ. Եէնիք. Թարպ. Պէյգ. Մէզպ. Եէնիմ.
9 15 Պէշիկ. Օրթաք. Գուրչ. Ասնավ. Ի. Հիսար Պոյաճ. Գանլրճա Եէնիք. Պէյգզ Թարպ. Պէյիւք. Մէզարպ.
10 5 Գաապ. Գուզկ. Պէյլէր. Զէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար Գանլրճ. Զուպդ. Բաշտակ. Պէյգ. Թարպ. Մէզ. Ի. և Ա. Գավագ.
10 — Պէշիք. Օրթաք. Ասնավ. Պէպէք Ի. Հիսար Միրկ. Եէնիք. Թարպ. Պէյգ. Մէզարպ.
11 — Պէշիք. Օրթաք. Գուրուչ. Ասնավ. Պէպէք Ի. Հիսար Միրկեան Եէնիք. Թարպ. Պէյգ. Մէզարպ. Եէնիմ.
11 10 Իսակ. Գուզկ. Պէյլէր. Զէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա Հիսար Գանլրճ. Զուպ. Բաշտակ. Պէյգ.
11 20 Պէշիք. Գուզկ. Օրթ. Պէյլէր. Զէնկ. Ասնվ.
12 — Պէշիք. Օրթ. Ասնվ. Պէպէք Պոյաճ. Եէնիք. Թարպ. Պէյիւք.

Ասաւասուան Եէնիմահայլեան ժամ 11ին և 11.40 ին, Պէյգօզլու ժամ 1.40ին, Եէնիքգիւլէնի ժամ 2.50ին և կասարքէնի 12.20ին և 1.15ին և երեկոյեանը կամարքէնի 8.15ին և 8.30ին, և ժամ 10ին Մէզարպ. պարնուէն եղող շրջանաւերուն մէջ բեռ չպիտի ընդունուին։ Ժամ 10.40ի կասարքէնի իսակիւսարդացող շրջանաւը բեռ չպիտի ընդունի։

Փոխադրյալից օգտուելն Մէզարպուրնու և Ի. Գավագ շրջանաւ ըպիտի հանձիպի։

Ամեն երկու շաբթի առաւօտ [բաց ի տօնի օրերէն] ժամ 12 ի ին Եէնիմ էն օրտասովոր շրջանաւ մը կամարքէ պիտի մեկնի, Մարարա պէյիւքտա. Թարպաղ. Եէնիք. Հանգիպելով։